ԵՐԵՍՈՒՆԻՆՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարվանը 6 րուբլի.
Առանձին համարները ԱՄԵՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.
Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատանը.
Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція „Мшакъ“ Сергіевская ул., № 5.
Tiflis, Rèdaction „Mschak“
Խմբագրատան տելեֆօն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից).
Յայտարարութիւն ընդունվում է ամենչեղավ
Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 20 կոպէկ.
Տպարանի տելեֆօն № 67.

ԿՕՆԵԱԿ „ԱՐԳՕ“ ԸՆԿ.

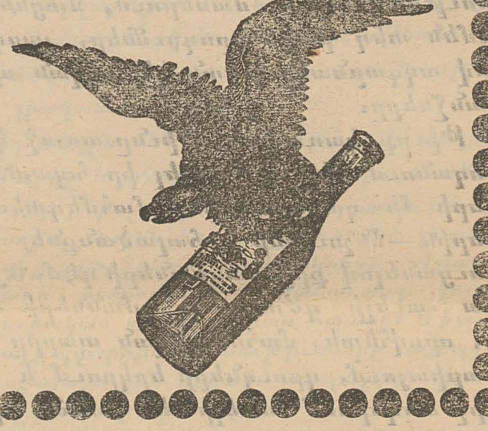

Կ. 330. 10—9

„ՄՇԱԿԻ“ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿԻ ԿՈՂՄԻՑ

խնդրվում է այն բաժանորդներին, որոնք վճարել են տարեկան բաժանորդավճարի կէս մասը, չուշացնել ուղարկել երկրորդ մասնավճար 5 րուբլին, որպէսզի թերթի առաքման գործում ընդհատում տեղի չունենայ:

Իշխանուհի ՎԱՐՎԱՐԱ ԹԱՐԽԱՆՕՎՆԱ ԲԷՀԲՈՒԹԵԱՆԸ խորին վշտով յայտնում է ազգականներին և ծանօթներին իր ամուսնու՝

ԻՇԽԱՆ

ԵՒԳԷՆԻՑ ԳՐԻԳՈՐԻԷՎԻՉ ԲԷՀԲՈՒԹԵԱՆԻ

մահը: Ամբիծքն այսօր, կիրակի, յունիսի 5-ին, երեկոյեան ժամը 7-ին: Մարմնի յուղարկաւորութիւնը բնակարանից (Պուշկինսկայա փող., տուն Վարկային Ընկ., № 3) վաղը, յունիսի 6-ին, առաւօտեան ժամը 10-ին դէպի Խօջիվանքի տոհմային եկեղեցին: Թաղումը նոյն տեղը: 625. 1—1

ՆԱԴԵԺԴԱ ՍԱՐԳՍԵԱՆ ԱՌԱՖԵԼԵԱՆՑ և ԾԱՂԻԿ ՍԱՐԳՍԵԱՆ ՓԻՐՈՒՄԵԱՆՑ՝ իր ամուսնով՝ յայտնում են ազգականներին և ծանօթներին, որ այսօր, կիրակի, յունիսի 5-ին, իրանց անմոռանալի մօր՝

ՀԵՐԻՔՆԱԶ ՍԱՐԳՍԵԱՆ ՏԷՐ-ՄԻՔԱՅԵԼԵԱՆՑԻ

մահվան տարելիցին Խօջիվանքի գերեզմանատան եկեղեցում կը մատուցվի պատարագ և կը կատարվի հոգեհանգիստ, որից յետոյ տեղի կունենայ հանգուցեալի գերեզմանի վրա կանգնեցված արձանի օրհնութիւնը: Պատարագի սկիզբն է առաւօտեան ժամը 10-ին, իսկ հոգեհանգստինը՝ ժամը $11^1/_2$-ին: 622. 1—1

ՄՈՒՇՏԱՅԻԴ ԱՅԳՈՒՄ

Կիրակի, յունիսի 5-ին

ՕԳՈՒՏ ԹԻՖԼԻՍԻ ՀԱՅՈՒՀԵԱՑ ԲԱՐԵԳՈՐԾ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Տեղի կունենայ

ՀԵՏԱՔՐՔՐԱԿԱՆ ԶԲՕՍԱՆՔ

Այգում երեխաների համար խաղեր պ. Եգօրօվի ղեկավարութեամբ՝ 4—8 ժ., օդակների խաղ, ծաղիկներ, կօնֆետտի, հանրամատչելի բուֆէտ:
Մեծերի համար ժամը 8-ից ռոտոնդում բազմազան դիվերտիսմենտ, լարախաղ, նուագածութիւն, պտի-ժէօ, գուշակութիւն, վիճակախաղ:
Մինչ ժամը 7-ին կը բարձրանայ ՑԵՊՊԵԼԻՆԸ:
Մուտքը մեծերի համար 30 կ., երեխաների և աշակերտների համար 15 կ.:
Սկիզբը ցերեկվայ ժամը 4-ին:

Իւրիևի Մասնաւոր Համալսարան. Դասընթացքների ԽՈՐՀՐԴԻ ԿՈՂՄԻՑ

(Լուսաւորութեան Մինիստրութեան իրաւասութեան ներքոյ գտնվող)

Ընդունվում են խնդիրներ 1911 թ. աշնանային սեմեստրի համար—բժշկական և բնագիտական ֆակուլտէտի I, II, III և IV կուրսերի և մաթեմատիկական ֆակուլտէտի I, II և III կուրսերի համար: Դասընթացքների ծաւալը, կարգ ու կանոնը և ծրագիրը նոյնն են՝ ինչ որ Իւրիևի համալսարանինը: Ընդունվում են երկու սեռի անձեր: Ուսման վճարը՝ բժշկական ֆակուլտէտի համար իւրաքանչիւր սեմեստրը 75 րուբ., բնագիտական և մաթեմատիկական ֆակուլտէտների համար սեմեստրը 50 րուբլի: Խնդիրները պիտի ներկայացնել վերատեսչի անունով (г. Юрьевъ. Лифл. г., Мельничная ул. № 1).

Դասընթացքների վերատեսուչ՝ պրոֆ. Մ. Ի. ՐՕՍՏՕՎՑԵՎ

(5,20) տռ. 611. 6—1

Երկրորդ տարի 4400 ֆուտ ծովի մակերեւոյթից:

ՍԱՆԱՏՕՐԻՈՒՄ

ԵՒ ԱՄԱՌԱՅԻՆ ԳԱՂՈՒԹ

ԲԺԻՇԿ Վ. Դ. ՂԱՄԲԱՇԻՁԵԻ

Սէզօնը յունիսի 15-ից մինչեւ օգոստոսի 31-ը:

ՊԱՏԱՐԱ-ՑԽՄԻՈՒՄ, Բակուրիանիի երկաթուղ. գծի վրա:
Ընդունվում են առողջացող երկսեռ երեխաներ 8—15 տար., խանչացածներ, վերաառողջացողներ, թոյլ սննդառութիւն, սակավարիւնութիւն, մալարիա, արեան պակասութիւն, նեվրաստենիա և այլն ունեցողներ: Բացառիկ կլիմատիկական եւ առողջապահական—լեռնային օդ, սօսնիների անտառ, ուժեղ սնունդ, շարժական խաղեր, ֆիզիկական մարզանքներ, մարմնամարզութիւն, օգտակար աշխատանքներ, ջրաբուժութիւն, օդային վաննաներ և այլն:
Մանրամասն տեղեկութիւնների համար գրաւոր դիմել. Д-ру В. Д. Гамбашидзе, черезъ Боржомъ. Ծրագիրն ուղարկվում է ձրի:

(Ն. Կ.) տռ. 529. 10—7

Ն.-Նախիջեւանի Գոգոյեան հայ օրիորդաց գիմնազիոնի

պանսիոնի համար հարկաւոր է

ՄԻ ՀԱՅԱԳԷՏ ԻՐԱԽԱՏԷՐ ՎԱՐԺՈՒՀԻ,

որ ընդմէջ պէտք է պաշտօնավարէ՝ գիշերելով նաև աշակերտուհիների հետ: Տարեկան ռոճիկ 600 ր. և սնունդ, բայց ոչ բնակարան: Դիմել հետեւեալ հասցէով. Отузы, Таврич. губ., Начальницѣ Гогоевской гимназіи М. А. Альянаки.

Տեսչուհի՝ Մ. Ալեանակի

(Ն. Կ.) տռ. 604. 3—2

Театръ „МОДЕРНЪ“ Михайлов. № 91.

СЕНСАЦІЯ ВСЕГО МІРА

ДАМЫ БОРЦЫ и АТЛЕТЫ

Сегодня послѣ каждаго сеанса будутъ бороться по

2 пары 2

Примутъ участіе лучшіе силы чемпіоната.
АНОНСЪ: На дняхъ состоится БЕНЕФИСЪ повсемѣстной любимицы Красавицы М-ль ФРИДЫ ДАМБЕРГЪ, которая въ день своего бенефиса исполнитъ поразительныя упражненія атлетическаго искусства не уступая атлетамъ мужчинамъ. О днѣ бенефиса будетъ объявлено особо. АНОНСЪ: Дамы борцы чемпіоната ВЫЗЫВАЮТЪ ЛЮБИТЕЛЬНИЦЪ ДАМЪ-БОРЦОВЪ на состязанія. Желающіе могутъ записаться въ кассѣ театра.

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻ 1-ԻՑ ԲԱՑՎՈՒՄ ԵՆ

Կովկասեան Ֆրէբէլեան Դասընթացքներ

(ԻՐԱՒՈՒՆՔՆԵՐՈՎ)

ՏԵՍ 4-րդ ԵՐԵՍ

(Կ.) տռ. 623. 6—1

Նաւագնացութեան եւ Առեւտրի Ռուսական ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

սրանով յայտնում է ի տեղեկութիւն պ. պ. ճանապարհորդների, որ նրանց յարմարութեան համար յունիսի մէկից բոլոր պօստային շոգենաւերը

ԲԱԹՈՒՄԻՑ ՕԴԵՍՍԱ ԵՆ ՄԵԿՆՈՒՄ ԳԻՇԵՐՎԱՅ Ժ. $12^1/_2$-ին (Պետերբ. ժամ.)

այն է՝ երեքշաբթի օրերը լոյս չորեքշաբթի՝ շրջանակի գծով,
հինգշաբթի օրերը լոյս ուրբաթ՝ » »
շաբաթ օրերը լոյս կիրակի՝ ուղղակի »

Այսինքն շոգենաւերը

ՄԵԿՆՈՒՄ ԵՆ ՊՕՍՏԱՅԻՆ ԳՆԱՑՔԸ ԲԱԹՈՒՄ ՀԱՍՆԵԼՈՒՑ ՅԵՏՈՅ:

Տոմսակները կարելի է գնել նաև Թիֆլիսի գործակալութեան գրասենեակում—Վելիամինօվսկայա, № 18, տելէֆօն № 11: Այստեղ ընդունվում և ապահովեցվում են ապրանքներ շատ ձեռնտու պայմաններով:

(Կ.Հ.) տռ. 623: 2—1

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՏՈՒՆ

ԶՈՒԲԱԼՕՎԻ ԱՆՈՒԱՆ

ԺՈՂՈՎՐԴ. ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄՆ. ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՂ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍԵԿՑԻԱ.

Այսօր, կիրակի, յունիսի 5-ին
Հայոց Դրամ. Ընկ. Թատերասէրների խումբը
Մասնակցութեամբ դերասանների
և բեմադրութեամբ ՍԵՒՈՒՄԵԱՆԻ

ՇԻՐՎԱՆԶԱԴԷԻ

XXX-ամեայ
Գրական գործունէութեան առիթով
կը ներկայացնէ

ՊԱՏՒԻ ՀԱՄԱՐ

Դրամա 4 գործ., հեղ. Շիրվանզադէի
Մասնակցում են՝ տ. տ. Զաբէլ, Եարալեան-Ստեփանեան, Արուսեակ, Ժասմին, պ. պ. Գալստեան, Գալֆայեան, Ցոլհանինեան, Տէր-Առաքելեան, Փիրումեան, Սեւումեան և ուրիշներ:
Սկիզբն է երեկոյեան ժամը ճիշդ $8^1/_2$-ին:
Տեղերի գները 5-ից մինչև 50 կոպ.:
Հերթ. կարգադրիչներ՝ պ.պ. Ամիրաղեան, Երիցեան, Գրիգորեան և Ստամբօլցեան
621. 1—1

ԹԻՖԼԻՍԻ ԺՈՂՈՎԱՐԱՆ

ԱՄԱՌԱՅԻՆ ՇԻՆՈՒԹԻՒՆ

Այսօր, կիրակի, յունիսի 5-ին

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ

ՍԻՆԷՄԱՏՕԳՐԱՖ

Երեկոյթին կը նուագէ ՍԱԶԱՆԴԱՐՆԵՐ:
Հիւրերը՝ ըստ յանձնարարութեան՝ մուտքի համար վճարում են—տղամարդիկ 1 րուբ., կանայք 50 կ., ուսանողները 25 կ.:
Սինէմատօգրաֆի սկիզբը երեկ. ժ. 9-ին:
624. 1-1

Բացված է բաժանորդագրութիւն
Կարապետ Նաղուբեանի
ՀԱՅԵՐԷՆ-ՌՈՒՍԵՐԷՆ ԲԱՌԱՐԱՆԻ
երկրորդ տպագրութիւն, հիմնովին վերամշակած և կրկնակի ընդարձակված:
Մամուլի տակ է և առաջին պրակը լոյս կը տեսնի այս տարի օգոստոսին, իսկ վերջինը—նոյեմբերին:
Ամբողջ հատորը բաղկացած կը լինի 900—1000 մանրատառ պետիտ) երեսից, հարկիրական տող երկսինակ երեսը:
Բաժանորդագինը 3 րուբլի:
(Լոյս տեսնելուց յետոյ գինը կը բարձրանայ):
Բաժանորդագրութիւնը ընդունվում է Թիֆլիսում հեղինակի մօտ՝ Բոլոշնեվսկայա 11 (ժ. 11—4), «Կենտրոնական», «Գուտտենբերգ» և «Գիր» գրավաճառանոցներում, եղբ. Արովեանների մագազինում, Մադաթօվկի փողոց, սեփական տուն, և Ա. Յ. Մատինեանցի մագազինում, Նիկօլաեվսկի կամուրջի վրա: Նոյն տեղերում ծախվում են Կ. Նաղուբեանի «Թեմական վերանորոգութիւն և Մաթէոս Բ. կաթողիկոս», գինը 25 կ.:
Օտարաքաղաքացիք դիմում են հեղինակին հետեւեալ հասցէով. Тифлисъ, Присяжному Повѣренному К. А. Ягубову.
Բաժանորդներին առաջին թերթը տրվում է ձրիև նմուշ:
(Ն.Կ.) 395. 20—15

Լոյս տեսաւ

„ԸՆԿԵՐ“ № 13.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.

Համամարդկային հանճարը II: ԿՆԱՆՔ.—Գիւղացին քաղաքում: Բոնի ոյժ: Մօդիստականներ: Հասարակական մի նոր ախտ: ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ.—Ընդհանուր կրթութիւն: Թունաւոր մայիս: ՏԱՃԱՐ.—Հայկական մուզիկա II: Երգ և երաժշտութիւն: Հայկական արձանագրութիւն III. ԱՐՀԵՍՏ.—Ոսկերչութիւն: ՄԱՄՈՒԼ.—Ոսկեպաշտութիւն: Գրողների նիւթական դրութիւնը: ՆԱՄԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆ:
«ԸՆԿԵՐԻ» բաժանորդագինն է տարեկան 3 րուբլի ամբողջ աշխարհում, որ կարելի է վճարել և մաս-մաս: Իւրաքանչիւր համարը 6 կոպէկ:
Խմբագրատունը՝ Արաս-Արադսկի, 10.
Խմբագրութեան հասցէն՝ Тифлисъ, Редакція «Инкеръ». 1—1

ԲԺԻՇԿ

Ռ. Ս. ԴԱՒԹԵԱՆՑ

Ներքին եւ ջղային հիւանդութիւնների
Ընդունելութիւնը (ցերեկվայ ժամը 12—1.
ամեն օր (երեկոյեան ժամը 5—7.
Հասցէն՝ Կօջուբէեվսկայա փող. № 22.
Ելիզավէտինսկայա փողոցից՝ № 44 տան մօտ:
(Ե. Հ. Կ.) տռ. 213. 100—27

ԿԱՆԱՆՑ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

Ծննդաբերական բաժանմունքով
Բժիշկներ Մ. Գ. և Ա. Մ.
ՄԿՐՏՉԵԱՆՑՆԵՐԻ
Բէբուտօվսկայա, 58. տելէֆօն 230. Բաց է ամբողջ տարին: Հիւանդների և ծննդկանների ընդունելութիւնը թէ ցերեկը և թէ գիշերը՝ նախնական յայտարարութեամբ:
(Ն.Կ.) տռ. 568. 5—4

„ДЕШЕВО“
ОБОИ
ФАБР. СКЛАДЪ
МАНГИКІАНА
„ПУШКИНСКАЯ № 7.“
(Կ.Ե.Ն.) տռ. 283. 50—27

ԲՈՒԴԱՊԵՇՏԻ մօտ գտնվող ՕՖԷՆ ջերմուկներից գտած ՖՐԱՆՑ-ԻՕՍԻՖԻ իսկական դառն ջուրը ներգործում է որպէս լուծողական, ներգործում է ուղիղ և անվնաս, նոյն իսկ մի չնչին քանակութեան գործածած դէպքում: Ըստ երեւոյթին հաճելի շուկայում վաճառվելիք գովաբանած ապրանքների մեծամասնութեան հակառակ—ՖՐԱՆՑ-ԻՕՍԻՖԻ ջուրը չէ առաջ բերում ոչ աղիքների մաղասային թաղանթի (слизистая оболочка) գրգռում, ոչ սրտի խառնում, ոչ փսխում, ոչ աղիքների ծակոց (КОЛИКИ), ոչ էլ թոքերի կամ ներքերի գրգռում: Այս ընդունված է Բրեսլաւի բժշկական մասնաճիւղի հռչակաւոր շատ պրօֆեսօրների կողմից, ինչպիսիներն են՝ Բերմեր, Շպիգելբերգ և այլն: Կարելի է ստանալ դեղատներում և դեղավաճառանոցներում:
տռ. (М. 199741) 501. 1—1

ԿԱՐՃԱՏԵՍ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

III

Շնորհիւ իր կարճատես քաղաքականութեան՝ Նոր-Թիւրքիան չը կարողացաւ ըմբռնել իր ժողովուրդների կենսական պահանջները և ստեղծեց իր համար լուրջ դժուարութիւններ: Այսօր նա ստիպված է տալ Ալբանիային այն արտօնութիւնները, որ մերժել էր մինչև այժմ: Ստիպված է տալ պատերազմական ընդհարումներից յետոյ:

Երբ անցեալ տարի բռնկեց ալբանական ապստամբութիւնը, թիւրքական կառավարութիւնը պատերազմ յայտարարեց ապստամբների դէմ: Թիւրք կառավարութեան առաջ դրված էր պատւի և հեղինակութեան հարց: Մի քանիսը առաջարկում էին զիջումներ անել ալբաններին և առաջն առնել պատերազմական գործողութիւններին: Կառավարութիւնը առարկում էր, որ նախ նա պէտք է իր հեղինակութիւնը վերականգնէ և ապա մտածէ բարենորոգումների կամ արտօնութիւնների մասին:

Կառավարութիւնը զօրք դուրս բերեց և բաւական ծանր մաքառում մղելուց յետոյ պարտիզանական կռիւների դէմ՝ յաղթեց ապստամբներին:

Յաղթեց և սկսեց ինքն իրան փայփայել յաղթողի անձնապաստան հրճուանքներով:

Բարենորոգումների և արտօնութիւնների խոստումները և ծրագիրները մոռացվեցին:

Եթէ յաղթական կառավարութիւնը ուշադիր եղած լինէր դէպի յաղթվածների կենսական պահանջները և շահերը, եթէ նա մտցրած լինէր բարենորոգումներ Ալբանիայի մէջ, նա գրաւած կը լինէր այդ երկրի ազգաբնակութեան սիրտը և կապած՝ պետութեան հետ ուժեղ կապերով: Բայց նա այդ անտես առաւ, արհամարհեց ժողովրդական այն ըղձումները, որոնք Ալբանիայի խորքերում անգամ դարձել են անհրաժեշտ պահանջներ, և նորից ծագեցրեց ապստամբութիւն:

Մաքառումը վերանորոգվեց: Բայց

այս անգամ Ալբանիան հանդիսացաւ աւելի եւ կազմակերպված, աւելի գիտակցօրէն համախմբված, աւելի համակրելի կուլտուրական ծրագիրներով և աւելի ջերմ բարոյական քաջալերութիւններով եւրոպական հասարակական կարծիքի կողմից։

Թիւրք կառավարութիւնը այժմ զգաց իր սխալը, այժմ համոզվեց, որ իր քաղաքականութիւնը եղել է չափազանց կարճատես։ Եւ այսօր նա զիջում է՝ ստիպված անհրաժեշտութիւնից։

Դասը ծանր և դառն է։

Բայց արդեօք նա կը լինի ուսանելի՝ Թիւրք պետականների համար, որպէսզի նրանք առաջն առնեն նոր խլրտումների և ապստամբութիւնների պետութեան միւս մասերում, մտցնելով ամեն տեղ բարենորոգումներ, յարգելով ազգաբնակութեան կենսական պահանջները։

Թիւրք կառավարութիւնը առաջ կարողանում էր գոհացնել իր հպատակների մի զանգուածին—մահմեդականներին—ճնշումներ և հալածանքներ յարուցանելով քրիստոնեաների դէմ։ Այժմ նա աւելի դժուար պայմանների մէջ է, որովհետև մահմեդական տարրը Արաբիայում, դրուզների երկրում և ուրիշ տեղերում աւելի եւ մեծ պահանջներ է անում, քան քրիստոնեայ տարրը։ Եւ ուրեմն բարենորոգումների պահանջը այլեւս չէ ներկայանում իբրև ոչ-մահմեդականի ըմբոստ պահանջ՝ ուղղված մահմեդական իշխանութեանը։ Ոչ։ Նա գիտակցված կենսական անհրաժեշտութեան պահանջ է, որ իրականացման շաւիղներ է որոնում։

Թիւրքական գործողների մէջ կան ընդարձակ հայեացքի տէր անձեր, ինչպէս Սաբահեդդին իշխանն է, որոնք զգում են իրերի ոյժը և տրամաբանութիւնը և առաջարկում են, որ պետութիւնը ուշադիր լինի ժողովրդական զանգուածների առանձնայատուկ շահերին և նրանց բաւարարութիւն տայ համապատասխան բարենորոգութիւններով։

Թիւրքիայի քաղաքական գործողները կանգնած են խոր պատմական դրամայի առաջ, որի առաջին գործողութիւնը սկսվում է։ Եթէ նրանք բաւականաչափ հեռատես լինեն և սկսեն իրագործել խոստացված բարենորոգումները, նրանք կարող կը լինեն առաջն առնել ճակատագրական եղելութիւնների, որոնց լուսաբանութիւններից մէկն է Ալբանիայի շարժումը։

Արդեօք կը տեսնենք հեռատեսութեան և խելացի քաղաքականութեան թելադրանքները իրագործութեան շաւղի վրա։

Ա. Քալանթար

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

3 յունիսի

Պետերբուրգ.—Յունիսի 3-ին մեկնեցին անգլիական թագաւորի թագադրութեան հանդէսներին ներկայ լինելու գեն.-ադիւտանտ իշխան Բելօսէլսկին, կոմս Տոլստոյը, ֆլիգել-ադիւտանտ իշխան Մեշչերսկին։ Նորին Մեծութեան ներկայացուցիչ Մեծ Իշխան Բորիս Վլադիմիրովիչը Անգլիա կը մեկնէ Պարիզից։

Մինիստրների խորհուրդը ընդունեց առևտրի մինիստրի առաջադրութիւնը՝ կարգաւորելու 1911 թւի աշնանից ճեմարանական կեանքը առևտրի մինիստրութեան բարձր կրթական հաստատութիւններում։

Մինիստրների խորհուրդը անհրաժեշտ գտաւ 1911 թ. ամառը հրաւիրել տոննել կառուցանող նշանաւոր օտարազգի մասնագէտների՝ պարզելու Կովկասեան լեռնաշղթայի Արխոտ կիրճով տոննել անցկացնելու տեխնիքական հնարաւորութիւնը, յետոյ իր եզրակացութիւնը ներկայացնել օրէնսդրական հաստատութիւններին։

Պետերբուրգ.—Երեկոյեան ժ. 11-ին Սիամի գահաժառանգ պրինցը մեկնեց Լօնդօն։

Կրոնշտադտ.—Յունիսի 2-ին, արքայական հանդիսադրութիւնից յետոյ, ամերիկեան նաւատորմը լուսավառվեց. յունիսի 3-ին ամերիկացի նաւաստիները գնեցին՝ մեծ քանակութեամբ՝ Կայսրի լուսանկարը։

Մօսկվա.—Քաղաքային վարչութիւնը Զեռվերոցկօվայից 100,000 րուբլի ստացաւ թոքախտաւորների սանատօրիայի համար։ Երեխաների մահացութեան դէմ կռւող ընկերութիւնը բժ. Զերէնինից ստացաւ նուէր իբրև ամենամեայ նպաստ 10,000 րուբլի։

Լօնդօն.—Ուայտսար, Կանեդեան, Պասիֆիկ նաւագնաց ընկերութիւնները համաձայնեցին բոլոր նաւաստիների ամսական ռոճիկներն աւելացնել 10 շիլլինգով։

Անտվերպէն.—Ամեն ինչ հանգիստ է։ Նաւաշինարար բանւորները հրաժարվում են միանալ գործադուլին։

Ամստերդամ.—Նաւահանգիստ հասած երեք շոգենաւերի նաւաստիները միացան գործադուլաւորների հետ։ Ներկայումս չեն աշխատում 300 հոգի։

Պարիզ.—Երկրագործութեան մինիստրը յայտնեց սենատին, թէ կառավարութիւնը ներկայացնելու է այնպիսի օրինագիծ, որ որոշակի ցոյց կը տայ գինեգործութեան արտադրութեան նշանները զատ-զատ, բայց կը պատժէ տեղագրական կեղծ անուններից օգտվելը։ Սենատը վստահութիւն յայտնեց կառավարութեան։

Պալատում բանւորների կենսաթոշակների առիթով ֆինանսների մինիստրը յայտնեց, որ կառավարութիւնը հրաժարվում է փոխել օրէնքը։ Նրա գործադրութիւնից առաջ կառավարութիւնը կը ներկայացնէ մի օրինագիծ, որով 60 տարեկան բանւորները իրաւունք են ստանում թոշակ ստանալ ցմահ։ Պալատը 356 ձայնով ընդդէմ 64-ի վստահութիւն յայտնեց կառավարութեան։

Հաւաստի տեղեկութիւնների համաձայն, գնդապետ Սիլվէստրը եկել է Ֆէզ։ Սուլթանը զայրացած է սպանական զօրքերին ափ իջեցնելուց և եռանդուն բողոք է յայտնելու։

Լիսաբոն.—Ի նկատի ունենալով հականհրապետական շարժման հնարաւորութեան մասին տարածված նոր լուրերը, կառավարութիւնը շտապով Սպանիայի սահմանը ուղարկեց մի վաշտ նաւաստիների և մի գունդ զինւորների արագաձիգ թնդանօթներով։

Խարբին.—Ռուսական գործի վրա աշխատող չին-բանւորները Եաբլօն կայարանի մօտերը ենթարկվեցին խունխուզների կրակին։ Բանւորները ցիրուցան եղան։ Խունխուզները գործի տիրոջից պահանջեցին վճարել մի քանի հազար, սպառնալով հակառակ դէպքում փայտի պահեստները հրդեհել։

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

3 յունիսի

Կ. Պոլիս.—Բ. Դուռը այժմ հասկացաւ Ռուսաստանի և Աւստրիայի նոտաների տարբերութիւնը Ալբանիայի դէպքերի առիթով։ Ռուսաստանը անկեղծօրէն ցանկանում էր Թիւրքիան յետ պահել խիստ քայլերից բարեկամ պետութեան վերաբերութեամբ, Աւստրիան միջամտեց Թիւրքիայի՝ իր հպատակների հետ ունեցած վէճին։ «Ֆրեմդէնբլատի» բացատրութիւնները չեն ոչնչացնում առաջին առաջադրութեան տպաւորութիւնը, որին պաշտպանեց աւստրիական դեսպանը և որը ստիպեց թիւրքերին դադարեցնել պատերազմական գործողութիւնները վերջնական աջողութեան րօպէին և զինադադար անել ալբանների՝ իբր թշնամի կողմի հետ։ Այդ աւելի դժուար է ներել, մանաւանդ որ Թիւրքիան ինքն է վճռել ալբանների նկատմամբ գործել չափաւոր և բարենորոգումներ տալ։ Իսկ այժմ ամեն ինչ վերագրվում է Աւստրիային։ Բ. Դուռը այժմ միայն գնահատեց Չերնօգօրիայի և Սերբիայի բարեկամութեան նշանակութիւնը։

Բ. Դրան տեղեկութիւնների համաձայն, աւստրիական դեսպանը արտաքին գործերի մինիստրի ուշադրութիւնն է հրաւիրել այն հանգամանքի վրա, որ ալբաններն անկարող են կատարել զէնքերը յանձնելու պահանջը։ Մինիստրը պնդեց, թէ անհրաժեշտ է պահանջն իրագործել։

Սուլթանը հրապարակով աղօթեց Կոսսովայի դաշտում։ Նրան շրջապատում են 400,000 (?) զօրքեր և մօտ 150,000 (?) ալբաններ։ Իսլամիզմի այս հսկայական ցոյցը սկիզբ է դնում քաղաքական նոր ֆակտորի ստեղծման Բալկանում,—ֆակտոր՝ Ալբանիայի ապագայ աւտօնօմիայի։

Թէհրան.—Սիփէհդարը ծածուկ հեռացաւ քաղաքից, դիմելով, լուրերին նայած, դէպի Եւրոպա, դժգոհ լինելով մէջլիսի գործունէութիւնից, որը կրճատեց պետական խնամակալի բիւջէն և արտակարգ լիազօրութիւններ տուեց ամերիկացի ֆինանսական խորհրդատուին։

ԴԷՊՔԵՐՆ ԱՏՐՊԱՏԱԿԱՆՈՒՄ

Թաւրիզ, 26 մայիսի

Օրվայ տագնապը, մանաւանդ Ատրպատականում, շահզադէ Սալար-ուդ-Դովլէի արշաւանքի հրատապ հարցն է։ Վրդովված է կենտրոնական կառավարութիւնը։ Անհանգիստ տրամադրութեան մէջ են Թաւրիզի անջումանը և ընդհանրապէս քաղաքական և զինւորական իշխանութիւնները։ Թաւրիզում հրատարակվող պարսկերէն թերթերը լի են Սալար-ուդ-Դովլէի մասին պէս-պէս տեղեկութիւններով։ 200 ձիաւոր գլխին ժողոված՝ շահզադէի հետևեալ նամակը տպվեց «Թէբրիզ» պարսկերէն թերթի № 65-ում (24 մայիս) ուղղված Սօվուջ-Բուլաղ Մուսթաֆ-Դիվանին.

«Ձեր և ձեր ընտանիքի բարձր ծագումը և Պարսկաստանի շահերին մատուցած ծառայութիւնները ինձ լոյսի պէս յայտնի են։ Ձեր ցեղի (Թայֆայի) նկատմամբ առանձին յարգանք ունենք։ Վաղը շաբաթ է. մտադիր ենք դէպի Մարաղա ուղղել մեր արշաւանքը։ Դուք եւ ձեր Թայֆայի ձիաւորներով և ունեցած երիտասարդ կտրիճներով ճանապարհի վրա պատրաստ եղէք. ամենակարողութեամբ Աստուծոյ, մեր նպատակին կը հասնենք (Թաւրիզ մտնել)։ Աւելորդ կրկնութիւնների կարիք չը կայ»։

Կենտրոնը անտարբեր մնալ չէր կարող։ Սիփէհդարը Սալար-ուդ-Դովլէի արշաւանքի առաջն առնելու գործը յանձնեց Մարաղայի դատաւոր Հաջի Սամադ խան Շուջա-ուդ-Դովլէին, որի պատրաստ 1200 ձիաւորների վրա աւելանալու են նաև Սէրաբում և Մարանդում եղող կառավարութեան զինւորական ոյժերը և 2 նոր թնդանօթ, որոնք բերվեցին Թէհրանից։

Անտարակոյս լուրջ դէպքեր սպասվում են ամեն օր։ Ատրպատականի խառն ազգաբնակութեան, մեծ չափով՝ գիւղացիների, գլխին պատրաստվում են նորանոր փորձանքներ ու տառապանքներ, եթէ չը լինեն ընդդիմադիր ոյժեր։ Հարց է, թէ ի՞նչ կը լինի ռուսաց ընթացքը արշաւանքի կամ ընդհարումների դէպքում։ Լաւատեղեակ աղբիւրներին եթէ մտիկ տանք, ռուսները անտարբեր չեն մնալու և կաջակցեն պարսից կառավարութեանը, թոյլ չը տալով կորստաբեր ընդհարումները ու խառնաշփոթութիւնը։

Պաշտօնազուրկ Մուխբիր-ուս-Սալթանէն դեռ Թաւրիզումն է, թէև լուր տարածեցին, որ գնացել է։ Այսօր լսեցի, թէ արգելում են գնալ և պահանջում են մօտ 300,000 թումանի մի գումար։ Այդ գումարն, ասում են, ծախված մի մաս ղալլայի արժէքն է, որի տեղը յայտնի չէ։

Մարաղայի դատաւորը ընդունել է ապստամբ շահզադէի արշաւանքն արգելելու պաշտօնը. միայն պահանջում է 80,000 թուման փող։ Այդ դրամը պատրաստ է և շուտով կուղարկվի։

Հաշւում են, որ երկու ամիս յետոյ Թաւրիզում երբեք հաց չէ լինելու։ Խորհելով գալիք զարհուրելի կրիզիսը և սպառնացող վտանգը, քաղաքային վարչութիւնը որոշել է հէնց այժմեանից բերել տալ ալիւր Ռուսաստանից։

Գեղեցիկ միտք, օգտակար խորհուրդ, բայց ի՞նչ օգուտ, որ ալիւր գնելու և բերելու համար պատրաստ փողը չը կայ. աշխատում են հայթայթել։

Առհասարակ Ատրպատականի այս տարվայ ցանքսերը շատ լաւ չեն և յուսալից ապագայ չեն խոստանում։ Շատ տեղեր աշնանացանները փչացել են՝ մանաւանդ սահարթերում. գարնանացաններն եւս համեմատաբար նուազ չափով են տեղի ունեցել՝ գարնանային երկարատև անձրևների պատճառով։

Պտուղների, գլխաւորապէս՝ նուշի և խաղողի բերքերը շատ քիչ են սովորական տարիներից և բաւարար հասոյթ չէ սպասվում, շնորհիւ ձմեռվայ երկարատևութեան և խստութեան։

Հայկ.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

Ի. Ի. ՄԵՉՆԻԿՕՎԸ ԱՍՏՐԱԽԱՆՈՒՄ

III*)

Աստրախան, 23 մայիսի

Անցեալ թղթակցութեանս մէջ յիշ[...] հանդիսաւոր ժողովի հետևեալ օրը, ցերեկ[...]վայ ժամը 1-ին Մեչնիկօվը այցելեց քաղա[...]քային Դուման, ուրտեղ նրան ընդունե[...] քաղաքագլուխը, վարչութեան անդամն[...] և ձայնաւորների համարեա ամբողջ կազ[...] Քաղաքագլուխը հանդիպեց մեծ հիւրին [...] ու հացով և ողջոյնի ճառ արտասանեց։ Մե[...]նիկօվը աղ ու հացը ընդունելով պատա[...]խանեց, որ ամեն ջանք գործ պէտք է դն[...] որ արդիւնաւոր լինի իր այդ ծանր աշխա[...]տանքը։ Այնուհետև Մեչնիկօվը հիւրասի[...]վեց թէյով, որի ժամանակ բերեցին շա[...] պանսկի և քաղաքագլուխը առաջարկ[...] պրօֆեսսօրի կենացը։ Խօսեց նոյնպէս վարչութեան անդամ՝ Կրավչենկօն ֆրան[...]րէն լեզուով։ Մեչնիկօվը բաւական եր[...] ժամանակ խօսում էր ձայնաւորների հ[...] օրգանիզմի ինքնաթունաւորման և այլ [...]անդութիւնների մասին։

Նոյն օրը ժամը 4-ին ամառնային «Արկ[...]դիա» այգում տեղի ունեցաւ ի պատիւ Մ[...]նիկօվի կազմած բանկէտը։ Երաժշտութ[...] նուագածութեամբ ընդունեցին պրօֆեսս[...] և նրա հետ եղող հիւր տիկիններին ծաղ[...]ներ մատուցին։ Ճաշի ամբողջ ընթացքո[...] նուագում էր երաժշտութիւնը։ Հէնց որ [...]րեցին շամպանսկին՝ առաջին կենացը ա[...]ջարկեց բժ. Բրիւխանովը ոգևորված [...]լով մօտաւորապէս հետևեալը. «Ցարգ[...] տիկիններ և պարոններ! Այսօր մի նշանա[...]ւոր օր է. մեծ գիտնականը, բժշկակ[...] գիտութեան զարդը, որի անունը խոր[...] տառերով յաւիտեան դրոշմված է պատմ[...]թեան էջերում, Ի. Ի. Մեչնիկօվը, Ռուսաս[...]տանի փառք ու պարծանքը, այսօր մեր մ[...] է։ Մի ամբողջ շաբաթ է համարեա, Աստրախանը բաղդաւորված է նրա ներկա[...]յութեամբ։ Ուստի և ես այդ ուրախութեան զգացմունքից բռնկված Աստրախանի [...]կական ընկերութեան անունից բարձրա[...]նում եմ այս բաժակը Ի. Ի. Մեչնիկօվի կենացը. կեցցէ»։

Երկրորդ կենացը առաջարկեց քաղաքա[...]յին ինքնավարութեան կողմից ֆրանսերէ[...] լեզուով—Կրավչենկօն՝ Մեչնիկօվի և ն[...] հետ եղող էկսպեդիցիայի անդամների կ[...]նացը։ Բժ. Կլօդնիցկի խմեց Մեչնիկօ[...] կնոջ՝ Օլգա Նիկօլայեւնայի կենացը։ Ուսա[...]նողութեան կողմից խօսեց ուսանող Ն[...] Բենդերեանը։ Կենացների վերջը Ցա[...] Սերգէյեանը առաջարկեց ողջոյնի հեռա[...] ուղարկել Պարիզ Պաստերի ինստիտու[...] դիրեկտոր պրօֆ. Ռուին։ Այդ առաջարկ[...]թիւնը մեծ ոգևորութեամբ ընդունվեց [...] իսկոյն խմբագրվեց մօտաւորապէս հետև[...] հեռագիրը. «Աստրախանի քաղաքային [...]նավարութիւնը, բժշկական և հասար[...]կական խմբերի ներկայացուցիչները [...]մախմբված ի պատիւ պրօֆ. Մեչնիկօվի [...] նրա էկսպեդիցիայի կազմած բանկէտի[...] ուղարկում են իրանց ջերմ ողջոյնը դոկ[...]տոր Ռուին և Պաստերի փառաւոր ին[...]տիտուտին»։

Բանկէտը վերջացաւ բաւական ուշ. արդ[...] մթնում էր։

Հետևեալ օրը, ամսիս 21-ին, ցերեկվայ ժամը 11-ին Մեչնիկօվը մեկնեց Աստրախա[...]նից դէպի իր ուսումնավայրերը՝ կատարել գիտութեան և մարդկութեան համար այ[...] քան արժէքաւոր հետազօտութիւնները։

Նրան ճանապարհ դնելու հաւաքվել [...] բաւական ժողովուրդ. եկաւ նաև նահա[...]

*) Տես «Մշակ» № 117.

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՊՈԼՍՈՅ ԿԵԱՆՔԷՆ

Կ. Պոլիս, 22 մայիս

Ոսկեղջիւրը ստուեր չունի. արևը ամբարձ է համայնապատկերի բոլոր գծերը. շէնքերը և բլուրները ողողուած են կէսօրուան հրաբորբ ճառագայթներու մէջ։

Շոգենաւը կը մեկնի մեծ կամուրջի աջակողմեան եզերքէն. անձ-գլուխ մինչև Էյուպ՝ 30 փարա. շատ աժան. և այդպէս լաւ է, քանի որ Ոսկեղջիւրի ափունքը՝ միայն աղքատներն են, որ կապրին։ Մինչև Քէաթխանէ տեսարանները այնքան ուշագրաւ չեն։ Տեղ-տեղ նաւամատոյցի կողմերը աննշան սրճարաններուն ծովակարկառ պատշգամբներուն վրայ՝ կը տեսնուի աղքատ դասակարգէն խճողուած բազմութիւն մը, որ կիրակի օրուան արդար հանգիստը կը վայելէ։

Էյուպի նաւամատոյցէն դուրս կելլենք. փաստաբանութեան ուսանող՝ Լեւոն Երազեան գիս կը հրաւիրէ տրապիզոնցի նաւավարի մը նաւակը. հոն կը մտնեմ. ինծի հետ է Ֆրանսայէն նոր դարձող՝ ագրոնոմ Մկրտիչ Խանպէկեան. Թիւրք նաւավարը, լսելով որ երեքս ալ իրեն հայրենակիցներ ենք, կը ցաւի թէ ինչու շատ գին է առած իր աշխատութեան իբր վարձք։ Նաւավարը կատարեալ Թիւրք տիպար մըն էր. մաքուր սպիտակ վարտիկը օդապարիկի պէս ուռած, լազի մը ճն ճարտար քաջութեամբը կը քաշէր թիերը, ու մի առ մի ափունքի գիւղերը ցոյց կուտար։ Հասած էինք հայազգի Շահպազեանի աղիւսի մեծ գործարաններուն քովերը. տեսարաններ կամաց-կամաց կը փոխուին. մակոյկները կը բազմանան. ամեն կողմ գրամոֆոնի ձայնը բռնած է. Թիւրքական երգեր կը լսես նաւակներուն մէջէն. երգիչները մարդիկ չեն, այլ երաժշտական գործիքին պլաքները։

Շատեր՝ նաւակներուն ամպհովանիին տակ՝ ընտանեկան հաշկերոյթ մը ունին. ուրախ, խօսուն և մշտածիծաղ։ Նաւակներու երթեւեկը կը շատնայ։ Մեր նաւավարը ամեն ջանք կընէ, որ իր համշիրակները արևէն չնեղուին. իրապէս Թիւրքին լաւ սիրելի է. եթէ այդ ցեղը չունենար կրօնական ֆանատիկութիւն, էն սիրելին կըլլար ընդհանուր ազգերուն մէջ։

Մեր մակոյկը մտաւ Քէաթխանէ։

Ոսկեղջիւրի այս վերջին ծայրը ձորամէջ մարգաստաններով և բլուրներով հովուերգական հմայքոտ տեսարաններ ունի. Ալիբէյ-քէօյիւ-սույու և Քէաթխանէ-սույու իրարու հետ խառնուելով՝ կազմած են այս ձորամէջին առուակը, որուն վրայ տեսանք երկու փայտաշէն կամուրջներ. մարգագետնի վրայ տեղ-տեղ կը բարձրանան կաղամախիներ շքեղ ճիւղաւորութեամբ, որոնց հովանիին տակ խմբուած են ընտանիքներ, և ընդարձակ դաշտերուն վրայ՝ ձիաւորներ կարշաւեն. կրկէսի ուրուանկար մը կը յիշեցնէ վայրը։

Եւ ամբողջ գետին երկու ափունքը՝ մարդկանց ժապաւէններ կերկարին. դալար ճիւղերով հովանաւոր ծածքեր կազմած են, որոնց տակ խճողուած է ռամիկ դասակարգը. նաւագնաց և ցամաքին վրայ զուարճացողները՝ փոխադարձաբար՝ իրարու տեսարան կըլլան. էն ուշագրաւը Թիւրքերն են. իրենց քաղաքակրթել խիստ վանդակուած տնական կեանքը՝ հոս մերկապարանոց ամենուն աչքին պարզուած է ընտանի և նահապետական անկեղծութեամբ. կը տեսնես Թիւրք հայրը իր քովն է առած կինը, մայրը և դեռատի աղջիկները. նամեհրամ չկայ, շղարշները վար առնուած են. առհասարակ ամեն Թիւրք կնկան բերանը ծխախոտի ծուխով ամպոտած է. և անընդհատ կը ծխեն։ Մտայլ, մտացրաղ հոգեկանութիւն մը կը տիրէ ամենուն դէմքերուն վրայ. ժպիտ, ծիծաղ չկայ. ուրախ ու անվայթ զուարճացողները բոլոր հայերը, յոյները և հրեաներն են։ Տեղ-տեղ համախմբուած բազմամբոխին մէջ կը տեսնես արևելեան պարողներու խումբեր, ուր թմբուկ և սրինգ մելամաղձոտ նուագներով՝ բնութեան ամբողջ խայտանքին վրայ տխրութիւն կը թափեն. անդին չեփորները, փողերու, գլարինետներու նուագախումբը՝ եւրոպական պարողներու շուրջը կը հնչէ ուրախ և հանդիսականօրէն։ Փոքրիկ Թիւրք մանչուկ մը արևելեան պարեր կը ճկացնէ իր ճապուկ մարմնոյն շարժուձևերով։ Եւ անընդհատ՝ բլուրներէն վար կիջնեն կառքերու շարքեր. ազնուական բարձր դասակարգը՝ կէսօրէն չորս ժամ վերջը՝ այդ կողմերը շրջան մը ընելով՝ հանդիսատես կըլլայ աշխատաւոր բազմամբոխին։ Հեռուէն մնար մը միայն կը լսուի. թմբուկի դոփիւնները, սրինգի գիլ սուլերը վայրագ ու խառնակ նուագածութեան գաղափարը կուտան։

* *

Երեկոյեան մօտ մեր նաւակը կը հասնի Էյուպ. վիպական յիշատակներով շատերուն ծանօթ վայր մըն է. բայց զմեզ հետաքրքրողը պատմական Էյուպն էր։ Բնանցինք ճամբան, ուր կը տեսնէինք Թիւրքերու շիրիմներ, նոր ճարտարապետական դամբարաններ։ Բայց մինչ շուարած մանկուղայինք, գի միջավայրը բոլորովին Թիւրք էր, և չէինք գիտեր, թէ արդեօք հրաման կայ այցելելու. տարակուսելով խօսած ատեննիս, հայ անձնաւորութիւն մը հասաւ ու ժանտ ձայնով մը՝ հարցուց, թէ ի՞նչ կը փնտռենք։ Պատասխանեցինք, որ կուզենք այցելել մզկիթը։ Ցոյց տուաւ խմամ մը, որ դէպի մեզ կը մօտենար, որուն յարգանքով բարև մը տալով՝ խնդրեցինք, որ արդեօք կարելի է այցելել մզկիթը. կէս բերնով «այս» մը ըսաւ և դաժան դէմքով մեկնեցաւ։

Շարունակեցինք ճամբանիս, հասած էինք մզկիթին մօտերը։ Զգացինք, որ վախնալու չէր Թիւրքերուն ֆանատիկութենէն։

Մտանք կամարակապ դռնէ մը ներս. քառակուսի շէնք մը տեսանք, չորս կողմը խոսալական միջնադարեան վանքերու կամարակապ սրահներն ու սենեակներու դռները կերևնան. ծառի մը շուքին տակ՝ նստած է մոլլա մը. հարցուցինք անոր, թէ ի՞նչ է այդ տեղը. իմացուց, որ ժամանակին այն աղքատանոց էր. սուլթան Սէլիմ Գ.-ի մայրը յատուկ դրամ էր ձգած, որով հոն կը կերակրուէին բազմաթիւ Թիւրք աղքատներ։ Իսկ հիմա տեղը բոլորովին թափուր կը մնար. ողորմութիւն չէր ըլլար։ Ու մոլլան այդ բացատրութիւնը տալէն վերջ՝ շարունակեց կարդալ ձեռքի Թիւրքերէն լրագիրը։ Շնորհակալութիւն յայտնեցինք ու մեկնեցանք։ Այստեղ ուշագրաւ էին շիրիմները, ամենն ալ գեղեցիկ ու մաքուր ոսկեզօծ մարմարներով։

Նեղ ճամբաներէն՝ առաջ գացինք ու մտանք Էյուպի մզկիթին մէջ. անձ վայր մը, որու մուտքը տարիներով արգիլուած էր ոևէ քրիստոնեայի. շահեկան ոչ մի բան. հոն խմամը իր Ղուրանին մեկնութիւնը կընէր. հոն է, որ սուլթանները սուր կապեն իրենց մէջքը։ Հոն պէտի ըլլա[...] Թիւրք մարգարէ Մուհամմէդին ոտքի նշ[...] մէկ քարը. ըստ Թիւրք կրօնական աւա[...]դութեան, մարգարէն երբ կը պարապ[...] կապայի շինուածքին, ոտքի նշանը [...] մնայ քարին վրայ, ուր ոտքը դրած է[...]։ Այդ քարը օտարականներուն ցոյց չեն տա[...]։ Մզկիթէն դուրս ելանք. մեր չորս կողմ[...] կը տեսնէինք շատ մը Թիւրբէներ, ո[...] ամփոփուած են թագաւորներու մարմի[...]ները. առանք խորհրդաւոր լռութեան մէ[...] անմատչելի կը մնան. մէկուն մէջ տես[...] երկու մեծ երկայնութեամբ հաշիրէ (...պլի՞) մը, որմանց մէջ Ղուրաններ շա[...] դարդ։ Մզկիթին դրան առջև՝ հիւսիսա[...] երկու կաղամախիներ գիրար գրկած վեր [...] բարձրանան. իրենց ճիւղերով ծածք [...] ձևացուցած են. երիտասարդ խմամ մը [...] ծառերուն կընծայէր 400 տարուան պա[...] կառելի կեանք մը. սակայն առողջմէ [...] հետաքրքրականները կը գտնուէին մէկ [...]նի քայլ անդին մզկիթին կից հրապար[...]կին մէջ. այդ կաղամախիներէն մէկը [...] քան հաստ բուն մը ունէր, որ մօտաւոր[...]պէս պէտք է ութը գրկաչափ տրամագ[...] մը ունենայ։

Միջավայրը կատարեալ Թիւրքա[...] գաղափարը կուտայ. խճողուած է Թիւր[...]բէներով, շիրիմներով։ Մենք հեռացանք այդ մզկիթէն, որ նուիրուած էր մարգա[...]րէին դրօշակիր Էյուպի. 668-ին Պոլսոյ պա[...]շարումին՝ արաբ զինուորները զայն սպա[...]նած են։

քաղաքը իր ընտանիքով, որոնք տեղին Մեչնիկովայի համար ծաղիկներ բերեցին։

Եւ այդպէս Աստրախանի ժողովուրդը համարեա ամբողջ շաբաթ բաղդ ունեցաւ, ալբերու համաշխարհային գիտնականի հետ, տեսնելու, լսելու և օգտվելու նրա թանգագին խորհուրդներից։

Հայոց Թեմական դպրոցը կառավարող յանձնաժողովը իր վերջին նիստերից մէկում որոշել է ի յիշատակ պրոֆ. Մեչնիկովի այդ դպրոցը այցելութեան և այդտեղ դասախօսութիւն կարդալուն՝ կախել նրա մեծադիր պատկերը դահլիճում՝ պատշաճաւոր մակագրութիւնով։ Ս. Ք. Ասլանեանց

ԾԽԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎԸ ԲԱԳՎՈՒՄ

Բագու, 22 մայիսի

Այսօր, ամսիս 22-ին, պաշտօնապէս հրաւիրված էր Բագուի հայ հասարակութիւնը՝ ընտրելու ութ հոգաբարձուներ իրանց չորս անձնափոխանորդներով և ս. Լուսաւորիչ ու ս. Աստուածածին եկեղեցիների համար երկու երէցփոխ։

Ցերեկվայ ժամը 12-ին, երբ պատարագը վերջացաւ, ծխականները սկսեցին ժողովվել Նարգասիր. Ընկ. դպրոցի (հէնց եկեղեցու բակին) դահլիճը։ Ինչպէս վաղօրօք յայտարարված էր, ընտրողները պիտի լինէին 25 տարեկանից ոչ պակաս, այն էլ այր մարդիկ, որոնք առնուազն երկու տարվայ ծխական են եղել, ինչպէս հանգուցեալ կաթողիկոսի հրահանգն է ցոյց տալիս 1909 թ. օգոստոսի 26-ին, № 327։

Որպէսզի այդ հրահանգը ի չարը գործադրողներ չը լինեն, կարգադրված էր, որ իւրաքանչիւր ծխական դահլիճ մտնելու ժամանակ պարտաւորված լինի ներկայացնել ծխական քահանայից ստացված տոմսը ծխականի անունն ազգանունով։

Ժողովին ներկայ էին բաւական թւով ծխականներ։ «Բաւական» ասելով չը պիտի հասկանալ, որ Բագուի նման մի բազմահայ քաղաքի համար «բաւականը» մի քանի հազարներ պիտի հաշւել, այլ հարիւրից աւելի էին, որը «Բագուի հայերիս» համար մեծ թիւ է, ի նկատի առնելով դրանց ազգային-եկեղեցական գործերով զբաղվելու չափը։ Ծխականների մէջն էր հայ դպրոցների ամբողջ ուսուցչական խումբը, որը անպայման ներկայ է լինում միմիայն հոգաբարձուներ ընտրելու ժողովում։

Եղիշէ աւ. քահ. Գեղամեանը, որ Ջաւէն վարդապետի Շուշի նշանակվելուց յետոյ գործակալի պաշտօնն է ստանձնել, ժողովը բացված յայտարարեց մի շարք ծանօթութիւններ տալով ծխականներին։

Մոռացայ ասել, որ այդ օրը պիտի լինէր և կաթողիկոսական ընտրութեան համար պատուիրակներ ընտրելու ժողով, որի մասին նոյնպէս յայտարարված էր։ Ուստի գործակալ հայր Եղիշէն յայտարարեց, որ նախ պիտի հոգաբարձական ընտրութիւնը տեղի ունենայ, ապա պատուիրակներին։ Բացատրեց, որ Շամախու թեմի առաջնորդ Անանիա եպիսկոպոսը նախկին ընտրութիւնը բեկանել է և կարգադրել է նոր ընտրութիւն կատարել։ Ապա ուզում է ընտրութեան վերաբերեալ կանոնադրութիւնը կարդալ։ Սակայն ծխականներից մի քանիսը պահանջում են յայտնել բեկանման պատճառները։ Հ. Եղիշէն պատճառները չէ ուզում յայտնել այլ՝ որպէսզի օրինաւոր լինի ընտրութիւնը և միւս անգամ բողոքներ չը լինեն ու իշխանութիւնն էլ չը բեկանէ՝ աւելի լաւ է համարում կանոնադրութեան հետ ծանօթացնել։

Ծխականները նորից պահանջում են բեկանման շարժառիթները և պատճառները բացատրել։ Հայր Եղիշէն խոստանում է բացատրել, միայն թէ բեկանման մասին վիճաբանութիւններ տեղի չունենան, իսկ Ա. Բալայեանը խորհուրդ է տալիս բեկանման պատճառները Թեմական խորհրդից իմանալ։

Ժողովականները, տեսնելով որ պատճառները իմանալու համար դժուարութիւնների են հանդիպում, առաջարկեցին ժողովի համար առանձին նախագահ ընտրել։

Ձայների մեծամասնութեամբ և բաց քուէարկութեամբ նախագահի տեղը բազմեց Անուշաւան Քալանթարը, իսկ քարտուղարի՝ Բահաթրեան։

Հէնց առաջին քայլից հարց դրվեց կաթող. ընտրութեան համար պատուիրակներ ընտրելը յետաձգել կամ աշնանը կատարել ընտրութիւնը, կամ հետեւեալ կիրակի։ Նախագահը յայտնում է, որ ուզէք-չուզէք պատուիրակներ ընտրելու ժողովը պիտի յետաձգել, որովհետև Բագւում ընտրողների թիւը 10,000-ի է հասնում, առաջին ժողովին վերոյիշեալ ընտրողների թւի աչքի ընկնող մասը պիտի լինի, որը անկարելի է տեսնել Բագւում, ուստի առաջին ժողովը վաւերական համարվել չէ կարող։

Հ. Եղիշէն յայտնում է, որ յետաձգելու մասին Ջաւէն վարդապետը խնդրել է, սակայն խնդրի հետեւանքը այն է եղել, որ հեռագրական հրամանով կարգադրված է մինչև մայիսի 25-ը կատարել ընտրութիւնները։

Սկսվում է ամեն կողմից վիճաբանութիւն. ամենքը գտնում են ընտրութիւնը շտապով կատարելը անտակտ։ Նախագահ Քալանթարը հանդարտեցնում է ժողովականներին և առաջարկում է անցնել հոգաբարձուների և երէցփոխների ընտրութեան խնդրին, իսկ կաթողիկոսական խնդրի ժողովի ժամանակը-կարելի է պաշտօնապէս անցնել նրա գործին։

Քարտուղարը անցնում է բեկանման պատճառների ընթերցման, որից պարզվում է, որ Ա. Բալայեան, մի խումբ ծխականներ և Խ. Մելիք-Ազամիրեան բողոքել են արձանագրութեան ապօրինութեան, մասնակցողների անչափահասութեան, եկուրների և իրաւազուրկների մասնակցութեան պատճառով, որոնք և ամբողջ ընտրութիւնը ապօրինի են դարձրել, որոնց պատճառով և Թեմ. խորհուրդը բեկանել է ընտրութիւնը։

Այս երևոյթը կարծես մի խրատ եղաւ ծխականների համար, ինչպէս են անչափահասների, ոչ ծխականների և իրաւազուրկների մասնակցութիւնը, որոնց պատճառով Թեմ. խորհուրդը քանդել է նախկին ընտրութիւնը, ուստի ծխականները իրանց շուրջը մի հայեացք ձգեցին, տեսնելու թէ չը կան արդեօք ներկայումս այդպիսիները...

Բայց երբ ուսուցիչ Կ. Բաղրեանը նախագահի ուշադրութիւնը հրաւիրեց բեկանման պատճառների մասին վիճել ցանկացող նախկին ուսուցիչ Շիրինեանի վրա, այդ ժամանակ պարզվեց, որ վերջինս դատի տակ է և իրաւունք չունի մասնակցելու ժողովին, որը և հեռացաւ ժողովից։

Նախագահը առաջարկում է, որ ցանկացողը թեկնածուի անուն տայ՝ քուէարկելու համար։ Կ. Խատիսեան, տպագրված՝ եկեղեցու և ուսումնարանի շահով, խորհուրդ է տալիս մի երկար ճառով՝ ընտրվելուց հրաժարվել նրան, ով եկեղեցու և ուսումնարանների դէմ դատաստանական գործ ունի սկսած կամ սկսելիք։ Այդ առաջարկութիւնը կարծես սառը ջուր ածեց ծխականների վրա, մտածել տալով թէ ով պիտի լինի նա, որ համ հոգաբարձու կամ երէցփոխ ընտրվի, համ էլ նոյն ազգային հաստատութիւնների դէմ դատ բաց անէ... Բոլորի յիշողութիւնից անցաւ Ասրիբէկեանների այն կտակը, որը արված է Շամախու թեմի դպրոցներին, էջմիածնին և այլ ազգային հաստատութիւններին, և որը քանդելու ծանրութիւնը, ի նպաստ հանգուցեալի ազգականներին, իր ուսերի վրա էր վերցրել և է նախկին մի հոգաբարձու։

Այնուհետև հարց եղաւ քուէարկութեան ձեւի մասին. բայց Ե. Թաղիանոսեանը վճռապէս պահանջեց, որ ընտրութիւնը պիտի լինի անպայման գաղտնի քուէարկութեամբ էլ, աշխարհիս երեսին ընդունված ամենավերջին ձեւակով, այսինքն տուփերով, այլ ոչ թերթիկներով...

Մի շարք մարդիկ շատ աշխատեցին, որ թերթիկներ լինեն, պատճառ բերին, որ տուփեր չը կան և այլն։ Սակայն Եր. Թաղիանոսեան, ըստ երևոյթին լաւ ըմբռնելով թերթիկներից ծնվող կեղծիքները, պնդեց իր ասածի վրա, և նախագահի կարգադրութեամբ մարդ ուղարկեցին Տեխնիքական Ընկ. քուէտուփերը խնդրելու։

Մինչև քուէտուփերը բերելը, Կ. Խատիսեան առաջարկեց ժողովականներին մասնաւորապէս խօսել կաթողիկոսական ընտրութիւնների առիթով, կարծիքներ փոխանակել՝ օգտվելով ընդմիջումից։

Ապա Խատիսեան, երկար կանգ առնելով կաթողիկոսի նշանակութեան վրա առաջարկեց ծխականներին շրջահայեաց լինել, լաւ և խորը մտածել, պատգամաւորներին մատնանշել, թէ ում պիտի ձայն տան, և այլն, և այդ ի կատար ածելու համար անհրաժեշտ է համարում նախ ընտրութիւնը յետաձգել, ապա մի խումբ գիտակից և վստահելի մարդիկ ընտրել, դրամ տալ, ճանապարհել նրանց մինչև Պոլիս, որպէսզի այնտեղ տեսակցեն Մանկունի, Օրմանեան և այլ գործիչների հետ, «նրանց «փասօնը» աչքով տեսնեն» (չակերտների մէջի բառերը իրն են) և այլն և այլն, որպէսզի այդ մարդիկ վերադառնալով յայտնեն։

Այդ առաջարկութեանը մի քանիսը միացան, մի քանիսը՝ ոչ։ Բայց ընդհանրապէս ամենքը պահանջում էին մինչև աշուն յետաձգել ընտրութիւնը։ Ցակոբ Խօջամիրեանը մինչև անգամ առաջարկեց հեռագրով յետաձգում խնդրել։ Բալայեանը դէմ էր Խատիսեանին, երկիւղ կրելով որ գնացողները անգոյն մարդիկ կը լինեն և կը շահագործեն ընտրողների հաւատը։

Եղիշէ քահանան իրան պարտաւոր է համարում ի պաշտօնէ յայտնել, որ ընտրութեան յետաձգումն չը պիտի կատարվի. «Խորհրդակցական ժողովների ժամանակ շատ կայ. ես պարտաւոր եմ կիրակի օրը ժողով նշանակել, իսկ դուք ինչ կուզէք գրեցէք»։

Նախագահը հետեւեալ ժողովին թողնելով ընտրութիւնը յետաձգելու համար տալիք հեռագիրը՝ առաջարկում է անցնել հոգաբարձական քուէարկութեան։

Քուէտուփերը սկսեցին շարել, իւրաքանչիւր տուփի թղթի վրա գրեցին ընտրվողի անունը, և նախագահը հերթով հրաւիրեց ընտրողներին։

Քուէարկելու ժամանակ, երբ արդէն մի շարք մարդիկ տուել էին իրանց քուէն, ծխականների մէջ մի շշուկ անցաւ. Իմացվեց, որ ինչ-որ իրաւաբան, որի անունով տուփ է դրված, երբ թէ հանգուցեալ Ղուկասեանի կտակը ոչնչացնելու համար, յօգուտ Ղուկասեանի ազգականների, գործը իր ուսերի վրա է առել։ Այդ լուրը խիստ վատ տպաւորութիւն թողեց ընտրողների վրա։ Բայց մասնաւորապէս որոշեցին, որ, եթէ ընտրվի հոգաբարձու, առաջարկվին նրան կամ հոգաբարձութիւնից հեռանալ և կամ ազգաւնաս դատի պաշտպանութիւնից։

Քուէարկութիւնը վերջանալուց յետոյ սկսվեց տուփերի բացումը և ստուգումը, որը հետեւեալը ցոյց տուեց.—1) Բէգզադեան՝ 111 սպիտ., 10 սև, 2) բժ. Թ. Զաքարեան՝ 108 ս., 15 սև, 3) Ա. Վաչեան՝ 106 սպ., 15 սև, 4) Ս. Առաքելեան՝ 99 սպ., 22 սև, 5) բժ. Սաղեան՝ 102 սպ., 18 սև, 6) Ց. Դ. Ադամեան՝ 97 սպ., 24 սև, 7) բժ. Տէր-Գրիգորեան՝ 93 սպ. 27 սև և 8) Տ. Բուդաղեան՝ 88 սպ., 31 սև։

Անձնափոխանորդներ՝ 1) Մայիլեան 81 սպ., 39 սև, 2) հայր Գ. Ղուկասեան (հրաժարված) 75 սպ., 46 սև, 3) Ա. Բալայեան՝ 70 սպ., 53 սև և 4) Պապեան՝ 50 սպ., 63 սև։

Այդ վերջինս, ինչպէս ընթերցողը տեսնում է, սպիտակը սևից քիչ է ստացել, ուստի մնում է վիճելի, որի մասին երևի Թեմ. խորհուրդը կը կարգադրի։

Ինչ վերաբերում է Ղուկասեան կտակի ոչնչացման պաշտպան իրաւաբանին, որ նախկին ընտրութեան ժամանակ ընտրվել էր ձայների մեծամասնութեամբ, այս անգամ 47 սպիտակ քուէ ստացաւ, իսկ 72 սև։

Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցու համար երէցփոխ վերընտրվեց Մ. Կաճկաճեան, իսկ ս. Աստուածածնի եկեղեցու երէցփոխ Թ. Մելիքեան, առաջինը 114 սպ., 7 սև, իսկ երկրորդը՝ 108 սպ., 13 սև քուէներով։

Այդպիսով ընթերցողը կը տեսնէ, թէ ընտրված հոգաբարձուներից երեքը բժիշկ է, իսկ մնացեալ հինգ հոգին հանքային ինժեներ, նաւթարդիւնաբերող և այլն, բայց կանոնաւոր մի հատիկ լուրջ մանկավարժ՝ ոչ...։

Ա. Բալայեանի և հայր Ղուկասեանի՝ հոգաբարձական կազմի մէջ լինելը անհրաժեշտ էր, որոնք տասնեակ տարիների փորձառութիւն ունեին. իսկ հայր Ղուկասեանի մանկավարժական գործունէութեան 50-ամեակը շուտով կը լրանայ, որին այսօր անձնափոխանորդ են ընտրում, և այդ երևոյթը ցոյց է տալիս, որ ընտրողները իրանք էլ չը գիտեն ընտրութեան իմաստը։ Մենք չենք ժխտում, որ բժիշկներ, ճարտարապետներ և արդիւնաբերողներ չը լինեն, ոչ, դրանք էլ անհրաժեշտ են, բայց դրանց հետ և մանկավարժ ընկերները՝ աւելի քան։

Ժողովը վերջացաւ ժամը 4-ին.

Ս. Գարագաշ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

— Կովկասի Փոխարքայի քաղաքացիական մասի օգնական սենատոր Վասալին այս ամառ կանցկացնէ Կօջօրում, Սեմչեվսկիի ամարանոցում (հեռ. № 669)։ Վրաստանի էկզարխ Ինոկենտի արքեպիսկոպոսը ամառը մեկնում է Կօբուլէտի։

— Այսօր, Կ. Հ. Բ. Ընկերութ. դահլիճում ժամը 11-ին նշանակված է Դրամատիկական Ընկերութեան տարեկան ընդհանուր ժողովը, ուր կատարվելու են նաև ընտրութիւններ վարչութեան երկու անդամի և երեք փոխ-անդամի, վերստուգիչ յանձնաժողովի և մրցանակաբաշխութեան երկու ժիւրիի անդամների և փոխ-անդամների։

— Մեզ հաղորդում են, որ Արտուր Լէյստ պատրաստել է տպագրութեան համար մի նոր աշխատանք «Bildor aus dem Morgenlande» (Պատկերներ Արևելքից) վերնագրով, որի մէջ պէտք է լինեն յօդուածներ արևելեան բանաստեղծութեան, արևելեան պօէտների, թատրոնի, հայկական կուլտուրայի, պարսկական կուլտուրայի և Կ. Պոլսի կեանքի մի քանի գծերի մասին։ Գիրքը կը հրատարակվի Լայպցիգում։ Այդ գրքի հետ միաժամանակ լոյս կը տեսնի հեղինակի և միւս գիրքը, որ պարունակում է հայկական բանաստեղծութիւնների չափածոյ թարգմանութիւններ գերմաներէն լեզուով։ Ժողոված է մինչև 120 բանաստեղծութիւն։ Գիրքն ունի ներածութիւն հայ բանաստեղծութեան մասին։

— Այս յունիսի 12-ին Վորոնցովկա գիւղում (Բորչալուի գաւառ) բացվելու է կաթնատու անասունների ցուցահանդէս։ Այդ առիթով կազմված է գործադիր մարմին, որի մէջ մտնում են Ալ. Քալանթար, Տարատինով, Թամամշեան, Շաքինեան և Մելիք-Բախտամեան։

— Այսօր Զուբալովեան Ժողովրդական Տանը հայ թատերասէրների խումբը Շիրվանզադէի XXX-ամեայ գրական գործունէութեան առիթով դերասան Սևումեանի մասնակցութեամբ կը ներկայացնէ «Պատւի համար» դրաման 4 գործ.։

— Դեկտեմբերին Թիֆլիսում բացվելիք բժիշկների համագումարին կից լինելու է նաև վիրաբուժական և այլ գործիքների ցուցահանդէս։

— Այսօր Մուշտայիդ այգում տեղի կունենայ հսկայական զբօսանք շատ շքեղ ծրագրով։ Բաւական է ասել, որ կազմակերպողն է Հայուհեաց Բարեգործական Ընկերութիւնը, որի մէջ կան շատ փորձված տիկնայք։ Իսկ Ընկերութեան համակրելի նպատակն էլ իր հերթին գրաւելու է մեծ բազմութիւն այսօրվայ զբօսանքի կատարեալ աջողութեան համար։

— Կովկասեան լեռնային վարչութիւնը երկու ինժեներների յանձնարարել է հետազօտութիւններ կատարել Թեֆլիսի շրջակայքում, մասնաւորապէս հանքային բաղանիքների շրջանում։

— Այսօր, Թիֆլիսի 1-ին տղայոց գիմնազիայի շինութեան մէջ, քաղաքային և տարրական դպրոցների ուսուցիչների և վարժուհիների համար բացվում են մարմնամարզութեան, երգի և երեխաների շարժական խաղերի դասընթացքներ, որոնք տեւելու են վեց շաբաթ։ Արդէն ցուցակագրվել են սովորելու համար 150 հոգի։

— Քաղաքային վարչութեան անդամ իշխ. Ն. Ե. Արղութեան-Երկայնաբազուկը քաղաքից մեկնում է արձակուրդով մէկ և կէս ամսով։

— Ֆրանսիական լուսաւորութեան մինիստրութիւնը Կովկասի լեռնային հարստութիւնները ուսումնասիրելու համար ուղարկել է երկրաբան Պիէր Բոննէին։

— «Т. Л.»-ը գրում է, որ ձերբակալվել է կեղծ անցագրով ապրող ազնուական Մգալօբլիշվիլին, որ մեղադրվում է 1906 թ. Երևանից Պետերբուրգ մեկնող պօստային գնացքից 132,000 ր. յափշտակելու մէջ։ Մգալօբլիշվիլին որոնվում էր Թիֆլիսի դատ. պալատից։ Նա ապրում էր Ալէքսանդր Նիժարաձէի անուան տակ։ Մգալօբլիշվիլին ազատ կարող է թողնվել միմիայն 20,000 ր. գրաւական ներկայացնելուց յետոյ։

— Դերասաններ Սևումեան և Արաքսեան կազմում են դերասանական մի խումբ, որը ներկայ ամառվայ ամսիներում կը տայ մի շարք ներկայացումներ գաւառական շրջաններում։ Խումբը Թիֆլիսում կը պատրաստի մի քանի պիէս, որոնց թւումն է Բարի «Համբոյր»։ Սկսվել են կրկնութիւնները։ Խումբը ճանապարհ կընկնի ներկայ ամսվայ վերջում։ Նա մտադիր է ներկայացումներ տալ ի միջի այլոց Դիլիջանում, Մեծ-Ղարաքիլիսայում, Ջալալ-Օղլիում, Ալէքսանդրոպոլում, Կարսում։

— Մանթաշեանի անուան առևտրական ուսումնարանի դասընթացքը աւարտեցին 31 հոգի, որոնցից մինչև այժմ ծառայութեան են ընդունվել հետեւեալ ֆիրմաներում. «Եղբ. Միլեաններ» առևտրական տանը՝ 2 հոգի, «Ի. Գայդամակին» առևտրական տանը՝ 1, Աֆրիկեանների մօտ՝ 1, վաճառական Ց. Տէր-Յովսէփեանի գրասենեակում՝ 1, Ս. Կիւլպէնկեանի առևտրական տանը 1, վաճառական Մ. Մկրտումեանի մօտ՝ 1 և «Գաբանտիս» վաճառատանը՝ 1 հոգի։ Վեց հոգին էլ տեղաւորվել են իրանց ծնողների վաճառատներում։

— Վրաց դրամատ. դերասաններից մի քանիսը մեկնեցին Արևմտեան Վրաստան, յետոյ Կախէթիա՝ մի քանի ներկայացումներ տալու համար։

— Բագուի քաղաքագլուխը տեղեկացրեց քաղաքագլխին, որ յունիսի 1-ից Բագուի քաղաքային վարչութեան անդամ Քեամիլ բէկ Սաֆար-Ալիեվը, խնդրագրի համաձայն, արձակվում է իր պաշտօնից։

— Մայիսի 26-ին Սուրախանայում, Կասպիական-Չերնօմորեան Ընկերութեան № 4 նաւթահորում ֆօնտան խփեց։ Մի քիչ յետոյ ֆօնտանից սկսեց խփել միայն նաւթի կեղտ օրական 100,000 պուդ։ Մինչև մայիսի 29-ը այդպէս գործելուց յետոյ, ֆօնտանը դարձեալ խփեց մաքուր նաւթ օրական 100,000 պուդ։

ԳԻՏՈՒԹ., ԳՐԱԿԱՆ., ԳԵՂԱՐ.

ՄԱՏԵՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Георгій Мерчулъ, «Житіе Св. Григорія Хандзтійскаго». Грузинскій текстъ. Введеніе, изданіе, переводъ Н. Марра съ дневникомъ поѣздки въ Шавшію и Кларджію. 1911 г., СПБ.

Պրոֆեսոր Ն. Մառի հրատարակած ներկայ խոշոր աշխատութիւնը այն գեղեցիկ գործերից մէկն է, որոնք լոյս են սփռում որոշ ժամանակաշրջանի և միջավայրի բնորոշ երևոյթների վրա։

Ներկայ երկասիրութիւնը աւելացնում է մեր տեղեկութիւնները հին Կղարջքի և Շավշիայի մասին, երկիրների, որոնք էական դեր են կատարել հայերի և վրացիների պատմական կեանքում։ Ենթադրվում է, որ այդ տեղերում ապրող բնիկ ժողովուրդը հայկական ներգաղթի և ազդեցութեան շնորհիւ նախ հայացել է, յետոյ քաղկեդոնական պայքարների ժամանակ ձուլվել վրացական տարրի հետ. իսկ աւելի ուշ՝ ազգաբնակութիւնը ընդունել է մահմեդականութիւն և սկսել կամաց կամաց փոխել իր լեզուն թուրքերէնի։

Գիրքը պարունակում է իր մէջ չորս հատուածներ։ Առաջինը Մառի գրած մի մեծ ներածութիւնն է, երկրորդը «Ս. Գրիգոր Խանձթեցու վարքը» վրացերէն, երրորդը վրաց բնագրի ռուսերէն թարգմանութիւնն է, չորրորդը՝ Մառի կատարած ճանապարհորդութեան նկարագրութիւնը դէպի Շավշիա և Կղարջք։

Խանձթի վանքը, որտեղ գործել է ս. Գրիգորը, գտնվում է Կղարջքում։ Այժմ նա քայքայված է և անբնակ։ Շրջակայ ժողովուրդը մահմեդականացել է։

Խանձթեցին ապրել և գործել է ութերորդ դարի վերջերում և իններորդի ընթացքում։ Նա մեռել է 861 թւին։

Այն մեծ վանական-կուլտուրական գործը, որը նա կատարել է, ստեղծել է հոյակապ մի անուն և մեծ հռչակ նրա համար։ Նրա մահից իննսուն տարի անց Գէօրգիյ Մերչուլը գրել է նրա կենսագրութիւնը կամ վարքը։ Այդ աշխատութիւնը իր ժամանակին ունեցել է մեծ նշանակութիւն, իսկ յետոյ պատմական ձախորդութիւնների ժամանակ կորել է։ Մառին աջողվել է գտնել նրան և ներկայ հրատարակութեամբ լոյս ընծայել։

Ս. Գրիգոր Խանցթեցին ծանօթ է եղել իր ժամանակի ոչ միայն կրօնական գրքերի, այլ և աշխարհիկ փիլիսոփայական տեսութիւնների հետ, որոնցից ընդունելիս է եղել այն, ինչ որ համարում է եղել նպատակայարմար իր վարդապետութիւնների և քարոզների համար։

Վարքագիր Մերչուլը չոր ու ցամաք գրող չէ. նա գիտէ գեղեցիկ նկարագրել ժամանակի դէպքերը և հաղորդում է այնպիսի տեղեկութիւններ, որոնք կրում են կենցաղագրական բնաւորութիւն և լուսաբանում են ժամանակակից ժողովրդական խաւերի բարքերը։

Այն միջավայրը, ուր գործել են Գրիգոր Խանձթեցին, նրա նախորդները և յաջորդները, ներկայացնում է աչքի ընկնող կուլտուրական-կրօնական գործունէութեան մի յիշատակավայր, որը դեռ չէ ուսումնասիրված լիակատար կերպով։

Այդ տեղին մեծ նշանակութիւն է տալիս Ն. Մառը և ահա ինչ է ասում նրա մասին.

Այն, ինչ որ Անին է պատմութեան մասին, նոյնն են աւելի ևս մեծ չափով տայք-կղարջքեան աւերակները Վրաստանի քաղաքական և մանաւանդ կուլտուրական պատմութեան համար։ Միայն տայք-կղարճքեան հնութիւնները այնպէս բացայայտ չեն դրված ասպարէզի վրա, ինչպէս անիականները։

Շատ հետաքրքրական է դէպի Շավշիա և Կղարջք կատարած Մառի ճանապարհորդութեան օրագրութիւնը։ Այդտեղ նկարագրված է մահմեդականացած ժողովուրդը իր աւանդութիւններով, երգերով, սովորութիւններով։

Բազմաթիւ նկարները (65) կատարեալ կերպով լուսաբանում են Կղարջքի տեսարանները և աւերակների դիրքը։

Գրքի վերջում զետեղված է գրքի մէջ պատահող մարդկանց և տեղերի ցուցակը, այբուբենական կարգով։

Ամբողջ գիրքը բաղկացած է մեծադիր 436 երեսից, հրատարակված է հաստ թղթի վրա մաքուր տպագրութեամբ։ Ա. Ք.

ՆՈՐ ՍՏԱՑՎԱԾ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

1) Ֆրանսական արդի գրականութեան ընկերային ձգտումները, գրական ուսումնասիրութիւն, պատկերազարդ, Երուանդ Մեսխեանի, Կ. Պոլիս, 1911 թ., էջ 126, գ. 5 ղրուշ։ 2) Его Преосвященство Епископъ Карапетъ Теръ-Мкртчьянъ (къ выборамъ католикоса краткій біографическій очеркъ), Ս. քահ. Տէր-Յովհաննիսեանցի, Ստաւրոպոլ, 1911 թ., էջ 16, գ. 10 կ.։ 3) Հայրեր եւ զաւակներ (կենդանաբանական պատկեր), նկարներով, պրոֆ. Վ. Մ. Շիմկեվիչի, թարգմ. Վահ. Մամիկոնեանի, Մոսկվա, 1911 թ., էջ 53, գ. 50 կ.։ 4) Քնած իշխուհին եւ եօթ քաջերը, պատկերազարդ հէքիաթ Ա. Պուշկինի, փոխադր. Աթ. Խնկոյեանի, Թիֆլիս, 1911 թ., էջ 30, ձրի յաւելուած «Հասկեր» մանկական ամսագրի։ 5) Երկիւղն ու անվեհերութիւնը սկզբնական դաստիարակութեան ժամանակ, Կապտերեվի, փոխադր. Մ. Ասլեանցի, մասն II, Թիֆլիս, 1911 թ., էջ 33—64, ձրի յաւելուած «Հասկեր» ամսագրի։

Մ Ա Մ Ո Ւ Լ

«Հորիզոն» թերթը իր վերջին երկու համարում, յիշեցնելով որ 1912 թւին լրանում է հայերէն առաջին անգամ տպագրված գրքի հրատարակութեան 400-ամեակը, առաջարկում է հիմնել ի յիշատակ կուլտուրական այդ մեծ տօնի մի ֆոնդ՝ հայոց գրականութեան համար։

Գրական ֆոնդ հիմնելու գաղափարը նոր գաղափար չէ. քանիցս այդ հարցը հրապարակի վրա է դրվել։ Եւ, ի հարկէ, գրական ֆոնդի հիմնարկութիւնը՝ հայկական տպագրութեան 400-ամեակի հետ կապելը գեղեցիկ միտք է։ Միայն պէտք է աշխատել այդ գաղափարը իրագործել այնպէս, որ գրական ֆոնդն ևս չենթարկվի համանման մի քանի ֆոնդերի չարաբաղդ բաղդին։

Ուրեմն, համակրելով ըստ ամենայնի գրական ֆոնդ հիմնելու գաղափարին, ի յիշատակ հայկական տպագրութեան 400-ամեակի, մենք խորհուրդ ենք տալիս, որ այդ գաղափարը իրագործվի հետեւեալ ձեւով։ Քանի որ Կ. Հ. Բ. Ընկերութիւնը մի սոլիդ և միայուն հաստատութիւն է, քանի որ Ընկերութիւնը իր 30-ամեայ գոյութեան յոբելեանի առիթով մտադիր է մի որևէ հիմնաւոր ակտով տօնել այդ դէպքը, մենք կառաջարկէինք, որ գրական ֆոնդը կազմվէր Կ. Հ. Բ. Ընկերութեան կից, այսինքն որ բոլոր նուէրների հաւաքողը և կենտրոնատեղին լինէր այդ Ընկերութիւնը, որպէսզի նուիրատուները հաւատով ուղղէին իրանց նուէրները։

Եթէ ֆոնդի կազմութիւնը հէնց սկզբից չը դրվի այնպիսի հիմքերի վրա, որ անհնարին դարձնէ նուէրների չքացումը, այդ դէպքում դժուար թէ գրական ֆոնդը աջողութիւն գտնի։ Իսկ Կ. Հ. Բ. Ընկերութիւնը ամենայարմար և վստահելի հաստատութիւնն է, որ կարող է իրագործել այդ գաղափարը։

Կամ պէտք է հիմնել մի յատուկ ընկերութիւն, որը և տէր դառնար գրական ֆոնդին։

ՕՐՎԱՅ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

— Կովկասի Փոխարքայ կոմս Ի. Ի. Վորոնցով-Դաշկովի մասնակցութեամբ Պետերբուրգում կայացան մի շարք խորհրդակցութիւններ Կովկասեան լեռնաշղթայով երկաթուղի կառուցանելու հարցի մասին։ Փոխարքան պաշտպանեց երկաթուղու անհրաժեշտութիւնը։

— Ռոստովի և Տագանրոգի միջև

ճանապարհորդական գնացքը խորտակ-վեց։ Կան մարդկային զոհեր։

✦ Կիսլովոդսկում բժշկական սէզոնը բացվեց։ Եղանակը շատ լաւ է։

✦ Այս օրերս կոմս Վիտտէն մեկնեց արտասահման։ Մնաս բարևի ճաշին կոմսը շատ տխուր էր և գանգատվում էր իր բարեկամներին, որ անարդար վերաբերմունք է տիրում դէպի ինքը ռուսական բարձր շրջաններում։ Վիտտէն ասաց, որ նա առանձնապէս վշտացած է այն բանից, որ իր դէմ կատարված մահափորձի քննութիւնը դադարեցված է։

✦ Նովոչերկասում զինուորա-նահանգական դատարանը ապացուցութեան համար ծոծ հոգու դատապարտեց մահվան պատժի։ Դատարանը որոշեց միջնորդել պատշաճաւոր իշխանութեան առաջ՝ մեղմելու դատապարտվածների պատիժը։

✦ Իտալիայի Բոլոնիա քաղաքում կայացած փիլիսոփայութեան կոնգրէսին, փիլիսոփայութեան դոկտոր Ռաֆայէլ Բազարջեանը կարդաց զեկուցում «պօզիտիվիզմի և պօզիտիվ փիլիսոփայութեան» մասին։ Զեկուցումն առաջ բերեց տաք վիճաբանութիւններ։ Բազարջեանը՝ խոշոր անձն է կոնգրէսում։ Նրա հեղինակութիւնները Շոպէնհաուէրի և Իբսէնի մասին, որոնք վերջերս լոյս տեսան գերմաներէն, իրանց վրա դարձրին փիլիսոփայական շրջանների ուշադրութիւնը։

✦ Ինչպէս երևում է, ֆրանսիական «Ազէֆների» յայտնագործման պատճառը դարձել Բուրցեֆն է։ Պրովոկատորութեան գլուխ կանգնած է եղել բումին բժիշկ Ռայման, որը իր ծառայութիւնները մատուցել է մի քանի պետութիւնների։

✦ Ժօրէսը հանդէս եկաւ մի քանի կրակոտ յօդուածներով Սպանիայի գործելակերպի մասին։ Ժօրէսի կարծիքով, Սպանիայի և Ֆրանսիայի միջև կարող է մէջ ընկնել ծագել, եթէ այժմեանից խաղաղասէրները չը գործեն եռանդով։

✦ Աւստրիական շրջաններում հաւատացնում են, որ Թիւրքաց կառավարութիւնը միանգամայն գոհ է Էրէնտալի տուած բացատրութիւններից։ Դիպլոմատիական շրջաններում կարծում են, թէ Էրէնտալի բացատրութիւնները կրում էին յետ նահանջելու բնաւորութիւն այն տպաւորութեան ազդեցութեան տակ, որ ստացվեց Բեռլինում «Fremdenblatt»-ի յօդուածից։

✦ Ցէտինիէ է գնացել Թիւրքաց պառլամենտի ալբան պատգամաւոր Քէմալ-բէյը, որը բանակցութիւններ է սկսել ալբան պարագլուխների հետ։

✦ Վիէննայում մի յայտնի դիպլոմատ յայտնել է, թէ Աւստրիայի և Բուլղարիայի միջև գոյութիւն ունի առանձին համաձայնութիւն։ Բարդութիւնների դէպքում Չերնոգորիան չէ կարող իր յոյսը դնել Սերբիայի վրա, որը գործում է Թիւրքիայի քաղաքականութեան համեմատ։

✦ Ամերիկացի յայտնի միլիօնատէր Կարնէջին կառավարութեան տրամադրութեան տակ դրեց 500,000 ֆլորին՝ «կորստից մերձաւորներին փրկողների ֆօնդ» կազմելու համար։

✦ «Новое Время»-ի թղթակիցը Հեռաւոր Արևելքից հաղորդում է, որ ինքն և Գուչկովը զանազան ճանապարհներով եկան ընդհանուր եզրակացութեան, թէ Հեռաւոր Արևելքում ռուսաց զօրքի կազմը այնքան էլ յուսալի չէ։ Պատերազմը Չինաստանի հետ ներկայանում է անխուսափելի։ Ծայրերկիրների ազգաբնակութիւնը սարսափի մէջ է։

✦ Մօտիկ ապագայում Հեռաւոր Արևելքի ռուսական դիպլոմատիական ներկայացուցիչների շրջանում սպասվում են փոփոխութիւններ։ Պեկինում պաշտօնավարող դեսպան Կորոստովեցը պաշտօն է ստանում Լիսաբոնում։ Նրա տեղ Պեկին է ուղարկվելու Կազակովը։ Սրա տեղ նշանակվելու է Արսենիևը։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՊԵՏ. ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾ.

3 յունիսի

ՑԱՐԻՑԻՆ։ Կալանաւորվեց այն աւազակախմբի աւաջնորդը, որ այս օրերս Մոսկվայում կեղծ ընկալագրով 66,000 ր. էր ստացել։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Թոյլատրվեց 1912 թ. Պետերբուրգում գումարել երեխաների բժիշկների առաջին համառուսական համագումարը։ Համագումարին կից մտադրութիւն կայ բանալ ցուցահանդէս։

Կարմիր Խաչի ընկերութիւնը 50,000 ր. յատկացրեց Մոսկվայի մօտերը հիւանդանոցային և սանիտարական շէնքերի պահեստ հիմնելու և սանիտարական գնացքների վագոնների համար տեղ շինելու։

Մինիստրների խորհուրդը որոշեց թոյլ տալ ֆինանսների մինիստրին՝ ներկայացնել օրէնսդրական հաստատութիւններին, համաձայն Պետական Դումայի յայտնած ցանկութեան, այն օրինագիծը, որ վերաբերում է զինուորական տուրքին։

ԹԷՄԻՐ-ԽԱՆ-ՇՈՒՐԱ։ Նախկին բէչխստա-

ներ Անաչեվը և Տարկովսկին, որոնք 1910 թ. ռոմանտիկ հողի վրա սպանել էին 4-րդ դասատան աշակերտ Գիտինովասովին, դատապարտվեցին 8 և $6\frac{1}{2}$ տարով տաժանակիր աշխատանքների։

ԱՍՏՐԱԽԱՆ։ Այրվեց Արևելեան Ընկերութեան բարժը։ Կրակը լափեց 64,000 պուդ ապրանք։ Վնասը հասնում է 600,000 ր.։

ԵԿԱՏԵՐԻՆՈԴԱՐ։ Գիշերս Նովօրօսիյսկի գծի մի թունելում գնացքի մէջ գտնվող շղթայակապ բանտարկեալները յարձակվեցին ուղեկցող պահակների վրա, խլեցին զէնքերը, մէկին սպանեցին, հինգին վիրաւորեցին և, թռչելով գնացքից, փախան։ 21 փախչողներից 16-ը բռնվեցին։

ԼՈՆԴՈՆ։ Ջիւրչասներին առաջին մրցանակը վերցրին ռուս Ֆենեկէն և ֆրանսիացի Վինօլը։

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ ՑԱՒՑՆՈՒՄ Է

Մշեցի Արամ Աւագեանին (Դամուտեան Աւագի որդի).—Քանի ժամանակ է, ինչ ձեր անունով մի նամակ է ստացված մեր խմբագրատանը Ամերիկայի Ֆրեզնօ քաղաքից։ Ուղարկողն է Մոմճեանը։ Մտէք խմբագրատուն և վերցրէք այդ նամակը։

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ Ա. ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Ց. ՏԷՐ-ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ
Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ

ԲԺՇԿԱՊԵՏ
Տ. ԳԷՈՐԳԲԷԳԵԱՆ
Աչքի հիւանդութիւններ
Առաւօտեան ժամը 10—1.
Երեկոյեան ժամը 5—7.
Վելեամինովսկայա փողոց, № 8.
(Կ. Հ.) 416. 100—12

ԲԺՇԿԱՊԵՏ
Ա. ՔԱԹԱՆԵԱՆ
ՆԵՐՔԻՆ և ՋՂԱՅԻՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
Ընդունել. ամեն օր (առաւօտ. ժ. 9—12, երեկոյեան ժ. 5—7
Միխայլովսկի պր. № 27.
(Ե. Հ. Կ.) 1254. 100—76

ԲԺՇԿԱՊԵՏ
Գ. Ա. ՀԱԽՎԵՐԴԵԱՆ
Մասնագէտ միզասեռական, սիֆիլիս եւ վեներական հիւանդութիւնների։
Ընդունում է հիւանդներին՝
Առաւօտեան ժամը 12-1-ը, երեկ. ժամը 6—8-ը։
Կիրակի օրերը՝ միայն ժամը 12—1-ը։
Կուկիա, Սեմենովսկայա փողոց, № 16.
ՏԵԼԵՖՈՆ № 40.
(Ե.ու.Կ.) 220. 100—33

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ ԴԻՄՈՂ ՀԻՒԱՆԴՆԵՐԻՆ!
Դոք. Ա. ՇԱՀԲԱԶԵԱՆԸ
Ասիստենտ պրոֆ. Գոլչշայդերի և պրոֆ Կլապպի,
ԸՆԴՈՒՆՈՒՄ Է ԲԵՐԼԻՆՈՒՄ ՀԻՒԱՆԴՆԵՐԻ
և ուղեկցում նրանց մասնագէտների մօտ։
Հասցէ՝ Berlin-Charlottenburg, Leibniz str. 29.
(Կ.) 591. 5—2

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Вышелъ въ свѣтъ
Самоучитель армянскаго языка
составленный преподавателемъ армянск. яз. Эрив. Учит. Семинаріи Р. К. ОГАНДЖАНЯНОМЪ. Продается во всѣхъ книжныхъ магазинахъ. Цѣна 40 к. Книгопродавцамъ—скидки 20%. Обратиться: Эривань, Аптечная № 10.
(Կ.Հ.) 592. 3—3

ՆԱԽԱԶԳՈՒՇԱՑՈՒՄՆ
ԱՅՆ ԱՆՁԵՐԻ ՀԱՄԱՐ, ՈՐՈՆՔ ՏԱՌԱՊՈՒՄ ԵՆ

Նեվրաստենիայով, սեռական թուլութեամբ, զառամեալութեամբ, խոլէրիկայով, ճնվրադգիայով, սակաւարիւնութեամբ, թոքախտով, սիֆիլիսով, սեդիկային բժշկութեան հետեւանքներով, սրտի հիւանդութիւններով (չայթերին, սրտի անպատրաստութիւն, սրտի բաբախումն, պէրէքօյ, միօկարդիտ), զարկերակի կարծրացումով, ալկօհօլիզմով, ողնաշարի հիւանդութեամբ, կաթուածներով, հիւանդութիւններից առաջացած թուլութեամբ, յոգնածութեամբ և այլն։

Վաճառքի համար երևան են եկել բազմաթիւ սակաւարժէք և առողջութեան համար վնասակար՝ մեր ՍՊԵՐՄԻՆԻՆ նմանեցված կեղծիքներ, որոնք առաջարկվում են ՍՊԵՐՄԻՆԻՆ նմանող զանազան անուններով, բայց որում, հիւանդներին մոլորութեան մէջ ձգելու համար, կեղծողներն իրանց թէկլամների մէջ բերում են բժիշկների գրառումներ մեր ՍՊԵՐՄԻՆ-ՊԷԼԻ մասին, վերագրելով այդ գրառումներն իրանց կեղծիքներին։ Ի նկատի ունենալով այդ, մենք պարտք ենք համարում այն անձերին, որոնք օգտվում են Սպերմինից, նախազգուշացնել այդ կեղծիքներից։ Գրականութեան մէջ գտնվող բազմաթիւ գրառումները գիտնականների և բժիշկների կողմից՝ արված ՍՊԵՐՄԻՆԻ փրկարար ազդեցութեան մասին, վերաբերում են բացառապէս ՍՊԵՐՄԻՆ-ՊԷԼԻՆ, հետեւաբար և խնդրում ենք գնելու ժամանակ ուշադրութիւն դարձնել **„ՍՊԵՐՄԻՆ-ՊԷԼԻ“** անուան և ֆիրմայի վրա, որովհետև ուրիշ պատրաստվածները ոչ այլ ինչ են՝ եթէ ոչ ՍՊԵՐՄԻՆ-ՊԷԼԻՆ նմանեցված կեղծիքներ, որոնք՝ ազդեցութեան տեսակէտից՝ ոչ մի առնչութիւն չունեն նրա հետ։ Միակ իսկական Սպերմին ներկայանում է ՍՊԵՐՄԻՆ-ՊԷԼԻՆ, արուակը 3 րուբլի։

Ցանկացողներին ուղարկվում է ձրիաբար Սպերմինի մասին եղած հարուստ գրականութիւնը՝

ОРГАНОТЕРАПЕВТИЧЕСКІЙ ИНСТИТУТЪ
ՊՐՈՖԵՍՍՈՐ ԴՈԿՏՈՐ ՊԷԼԻ ԵՒ ՈՐԴԻՔ
Մատակարար **ՆՈՐԻՆ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՄԵԾՈՒԹԵԱՆ** պալատի—Ս.-Պետերբուրգում, В. О., 7 лин. 18.
(П. 54425) 419. 12—4

ՀԻՒԱՆԴՆԵՐԻՆ

ՀՕՆՕՐՐԷՒ (ՏՐԻՊՊԷՐ) ԴԷՄ
ՆՈՐ-ՄԻՋՈՑ
„SALO—ՊԻԶԻԼԻՆ“
Ներգործում է արագ և արմատականապէս, և բժիշկների վկայութեամբ համարվում է իբրև հաստատուն միջոց։ Գործածելու ձեռնարկը կցված է սրվակներին։ Ծախվում է մեծ սրվակներում, հատը 1 ր. և 1 ր. 80 կ.։
Միաժամանակ լաւ է ներգործում բէսուր եւ բէ յարաճէ բնոյթ ունեցող դէպքերում եւ կարճ ժամանակի ընթացքում վերացնում է ամենալաւ ռենոշ։
ՊԱՀԵՍՏ՝ Петербургъ, Разъѣзжая ул., № 7, аптека В. Конгейма.
Ուղարկվում է վերադիր վճարով։ Ճանապարհածախսը պօստային սակագնով։
Գտնվում է Կովկասեան Ընկերութեան Դեղային Ապրանքների վաճառանոցում։
(Կ.) (П.12474) 0—18

Վաճառված են ԵՐԿՈՒ ՄԻԼԻՈՆԻՑ աւելի բանկաներ
Երիտասարդութիւն եւ գեղեցկութիւն է տալիս
ԻՒՐԱՔԱՆՉԻՒՐ ԿԱՆԱՑԻ ԴԷՄՔԻՆ
ԿԱԶԻՄԻ ԿՐԵՄԸ
ՄԵՏԱՄՈՐՖՕԶԱ
Արմատականապէս ոչնչացնում է երեսի պտուկները, բշտիկները, բծերը, խորշոմները, այրուածքները և այլ գէֆէկտները։
(П. 40713) 254. 4—3

Լոյս տեսաւ
ՄԻ ԱՆՆԱԽԸՆԹԱՑ ԵՐԿԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ
ՈՒՐԱՐՏՈՒ
կամ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆԱԽԱԲՆԻԿՆԵՐԸ ԵՒ ԻՐԵՆՑ ՔԱՂԱՔԱԿՐԹՈՒԹԻՒՆԸ
Արձանագրական ճշգրիտ պատմութիւն
Ունի 224 էջ, մի քարտէզ՝ բոլորովին նոր աշխատութեամբ, մի մեծադիր պատկեր՝ մարմինէն անջատ, 30-ի չափ արժէքաւոր և նուրբ պատկերներ, սեպագիրներու այբուբենը, գաղափարանշանները և Թւանշանները և այլն։
Գինն է 1 րուբլի
Մեծաքանակ և կանխիկ եղած ապսպրանքներին բաւարար զեղչ։
Դիմել՝ Թիֆլիս, «Գուտտենբէրգ» գրախանութ։ Ազարատար՝ այս հասցէով. M. Kévork-Mesrob, Ada-bazar. Turquie d'Asie.
(օ.մ.) 612. 3—2

ՊԱՐԻԶԻ ՎԵՐՋԻՆ ՆՈՐՈՅԹ!

Ներկայումս Ֆրանսիայում մոդա է ընդհանուրի համար կրել միայն «Ռօբ... ժամացոյց կապոյտ պողպատից (և ոչ սև), ֆասօնը վերջին ձևի՝ բոլոր... տափակ, արծաթէ բուրլու հաստութեան ֆանտաստ. ցիֆերբլատով, ... բէմօնտուար, 40 ժամը մէկ անգամ, ընթացքը 15 քարի վրա. Ննկեր... գեղեցիկ ճօճանակով, սիրուն շէնքի (տես նկար): Միւս բոլոր ժամացոյ... ները դիմացկուն չեն, այն պատճառով, որ, որքան թէկուզ մաքուր ... վեն, փոշին՝ անխուսափելիաբար՝ երևի կափարիչների արանքից հանում է մեխ... նիզմին և կանգնեցնում ժամացոյցի ընթացքը: Մենք առանձնել ենք ներկայ... ցույց. Նոր կատարելագործված «Ռօբէր» զրպանի ժամացոյցի համար, ... Նոտրված Շվէյցարիայում № 51308 (մինչև այժմ չը տեսնված), որը ... առաւելութիւն ունի ուրիշ ժամացոյցների նկատմամբ, որ մեխանիզմը ... խնամով ծածկված է, քանի որ եռնի կողմից բացվող կափարիչներ չունի... ... ընթացքը նկատելի է ցիֆերբլատի վրա, այնպէս որ մեխանիզմին փոշի ... ոչ մի դէպքում չի հասնի: Այդ պատճառով խորհուրդ եմ տալիս ամենք... ձեռք բերել այս գործնական և ուղիղ ժամացոյցը, որի գինն է՝ ... պայմանաւորված մեծ քանակի—միայն 3 ր. 75 կ., 2 հատը 7 ր., 4 հատը 13 ր. 50 կ.: Ֆիրմայի ապրանքը տարածելու նպատակով ուղարկվում ամեն մի ժամացոյցի հետ ձրի պարիզեան գեղեցիկ և մօդային հիկի... շղթայ իսկական ամերիկական չը սևացող նոր ոսկուց, բրելօկով և զամշէ քսակով ժամացոյցի համար: Ապ... րեսկի, եթէ ապրանքը չը հաւանէք, փողը յետ ենք վերադարձնում: Ժամացոյցը ուղարկվում է մինչև ... սաուցված, 6 տարվայ երաշխաւորութեամբ, վերադ. վճարով և առանց կանխավճարի: Ճանապարհածախս 2 հատի համար 40 կ. (Սիբիր 75 կ.):
Դիմել՝ Т-во „ЭЛЕКЦІОНЪ“, Варшава, Отд. 156.
Հասցէն խնդրում ենք կարել և ամուր կպցնել ծրարի կամ բաց նամակի վրա:
(Կ. ու.) (В. 42640) 537. 3—2

ՅԱՏՈՒԿ
ՓՈՐԱԳՐՉԱԿԱՆ-ԳՐԱՒԻՒՐԱՅԻՆ ԱՐՀԵՍՏԱՆՈՑ
Վ. ՄԱՐԳՕՇԷՍԻ
Ընդունում է ամեն տեսակ փորագրչական և գրաւիւրային գործեր։ Գնում է ոսկ... և արծաթի կտորտանքներ, նոյնպէս և Թանգագին քարեղէններ։
Թիֆլիս, Երևանեան հրապարակ, «Кавказъ» հիւրանոցի ներքևը։
(Կ.) 282. 24—9

Լոյս տեսաւ
ԿԱՐԱ-ԴԱՐՎԻՇԻ
ԵՐՈՒԱՆԴ ԳՕՇ
ՎԷՊԸ
Գրաշարիկը՝ աշխատանք Վալեր. Զխլեանի
Գինը 50 կոպ., ճանապարհածախսով 60 կ.։
Կարելի է վերադիր վճարով։ Վաճառվում է բոլոր գրավաճառանոցներում։
Դիմել՝ Тифлисъ, Елизаветинская, № 114. Акопу Генджіанъ.
(Հ. Կ.) 490. 8—8

Հայոց լեզուի նոր դասագիրք
ԳԻՐ ԵՒ ԿԵԱՆՔ
Հայոց ծխական դպրոցների բարձր դասարանների, Թեմական դպրոցների ստորին դասարանների և պետական միջնակարգ դպրոցների համար։
Կազմեցին
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՄԱԼԽԱՍԵԱՆ և ՆԱՐ-ԴՈՍ
Էջ 624. Գինն է 1 ր. 25 կ.։
Դիմել՝ Թիֆլիս, «Գուտտենբէրգ» և «Գիր» գրախանութներին։
(Հ.ու.Կ.Հ.) 597. 5—5

ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ՖՐԷԲԷԼԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Աւանդվելիք առարկաներ. անատոմիա, մարդակազմութիւն, առողջապահութիւն, առաջին օգնութիւն հասցնելն, հոգեբանութիւն, պատմութիւն, մանկավարժութիւն, դպրոցագիտութիւն, մանկական գրականութեան քննութիւն, բնութեան տեսութիւն, հայրենագիտութիւն, ֆրէբէլեան զբաղմունքների տեսական և գործնական եղանակ, գծագրութիւն, «լէպկա», ձեռնարուեստ՝ մէթօդիկայով, երգեցողութիւն՝ մէթօդիկայով, մանկամարզութիւն՝ մէթօդիկայով, գործնական զբաղմունքներ ապաստարաններում, մանկապարտէզներում, սկզբնական դպրոցներում և մանկավարժական մուզէումում։

Ֆրէբէլեան դասընթացքներում ընդունվում են միջնակարգ դպրոցներ աւարտածները, որոնք տնային ուսուցչի իրաւունք ունեն ստացած կամ սկզբնական դպրոցների ուսուցիչներ են։ Այն անձերը, որոնք ուսուցչական կոչում չունեն, խնդրամատոյց լինելով՝ առանձնապէս կարող են ընդունվել որպէս ազատ ունկնդիրներ։

Խնդիրներին պէտք է կցել 1) միջնակարգ դպրոցի աւարտման վկայական, 2) մետրիկական վկայական, 3) ժողովրդ. դպրոցների վերատեսչի վկայութիւն՝ վարած ծառայութեան պայմանների մասին և 4) քաղաքական բարեյուսութեան վկայական։

Դասախօսութիւնները լսելու համար տարեկան վճարն է 100 րուբլի, կէս տարվանը՝ 50 րուբ.։

ԽՆԴԻՐՆԵՐՆ ԸՆԴՈՒՆՎՈՒՄ ԵՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔՆԵՐԻ ԿԱՌԱՎԱՐՉՈՒՀԻ՝ Իշխանուհի Ս. Վ. ԱՐՂՈՒԹԵԱՆ-ԵՐԿԱՅՆԱԲԱԶՈՒԿԻ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿՈՒՄ յունիսի 1-ից մինչև օգոստոսի 25-ը 1911 թ.։ Միխայլովսկի պր. № 138.
(Կ.) 611. 6—1

Լոյս տեսաւ
ԳԱՂՏՆԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ
ԲԺՇԿԱՐԱՆ
Նկարներով։ Տղամարդի և կնոջ ծածուկ հիւանդութիւնները, վարակվելուց ազատ մնալու կանոնները և այլն։ Բազմաթիւ խորհուրդներ եւ ռէցէպտներ։ Անհրաժեշտ գիրք բոլոր չափահասների համար, մանաւանդ գաւառներում, որտեղ չը կան մասնագէտ բժիշկներ։ Գինն է 50 կոպ.։ Ճանապարհածախսով 65 կոպ.։ Կազմեց Ֆելչեր Ա. ԵՍԱՅԵԱՆ։ Ծախվում է Թիֆլիսում «Վեճտրօնական» և «Գուտտենբէրգ» գրախանութներում և հեղինակի մօտ։ Նաև ծախվում է «Սեռական և նրա բժշկութիւնը», նկարներով, խորհուրդներով և ռէցէպտներով։ Գինը 20 կոպ., ճանապարհածախս 15 կ.։ Պահանջի մեծութեան պատճառով ապառիկ կամ նալօժով չէ ուղարկվում։ Առաջուց ուղարկել պօստի մարկաներ։ Հասցէն՝ Թիֆլիս, Семеновская № 9. Գումարով պահանջողները զեղչի մասին թող գիմեն առանձին։
(Ե.ու.Կ.) 352. 50—23

ՀՐԱՒԷՐ

Կիրակի, յունիսի 5-ին, պատարագից յետոյ, առաւօտեան ժամը 12-ին, Թիֆլիսի Վանքի աւագ-եկեղեցում լինելու է ծխական երկրորդ ժողով։

Օրակարգն է՝

1) Կուր գետի ափի եկեղեցական կալուածների մասին Թիֆլիսի քաղաքային վարչութեան առաջարկութիւնը։

2) Նախկին երէցփոխի հաշիւների և հաշւետեսների զեկուցումը։

3) Ծխական նոր հոգաբարձուների ընտրութիւնը։

4) Ընթացիկ հարցեր։

Ուստի հրաւիրում եմ Վանքի եկեղեցու 25 տարեկանից աւելի արական սեռի ծխականները ներկայ լինելու։

Վանքի աւագ-եկեղեցու աւագ-երէց՝
Եզնիկ ա.-ք. Երզնկեանց
Երէցփոխ՝ Ցովսէփ Վասակեանց
(ա. օ.) 613. 2—2

ՖԷԼԴՇԷՐԱԿԱՆ ԿԱԲԻՆԷՏ
ՄԵԴԻՑԻՆԱՅԻ
ՖԷԼԴՇԷՐ-ՄԱՍՍԱԺԻՍՏ
Ա. Գ. ԵՍԱՅԵԱՆ
կատարում է կաշուի տակ սրսկումներ, վէրքի փաթթումն, գեղերի քսումն, դնում է բանկաներ։ Բժշկութիւն տղամարդի սեռական թուլութեան, անկարողութեան, սերմնահոսութեան եւ եռազախտի, հիմնաւոր բժշկութիւն տրիպէրի (սուսանակ), ցոյց տալով հմուտ մասնագէտ բժիշկների։ Օտարերկրեայ հիւանդներին մանրամասն խորհուրդներ և դեղեր գրաւոր կերպով։ (Ուղարկել 3 րուբլի)։ Մասսաժ, էլեկտրականութիւն, բժշկական մարմնամարզութիւն։ Ընդունելութիւնը 3—$4\frac{1}{2}$ ժամը ամեն օր։ Ծախվում է իր կազմած «Տղամ. եւ կանանց գաղտնի հիւանդ. բժշկարան» նկարներով և ռեցեպտներով։ Գինը 50 կոպ., ճանապարհածախս՝ 15 կ.։ Հասցէն. Тифлисъ, Семеновская ул. № 9.
(Կ. Ն.) 160. 50—28

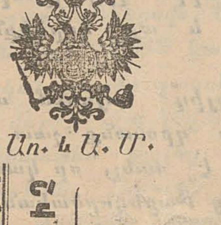

Առ. և Ա. Մ.

ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ՀԱՆՔԱՅԻՆ ՋՐԵՐ
„ՆԱՐԶԱՆ“ | „ԷՍՍԷՆՏՈՒԿԻ № 20.“

Պահանջեցէք ամենուրեք! ԲՈՒԹԷՉ

ԷՍՍԵՆՏՈՒԿԵԱՆ (աղի-ալկալեան) №№ 4, 4 նոր, 6, 17, 18, 18 բիւվ. 2, 19, ԲԱՏԱԼԻՆԵԱՆ (անփոխարինելի լուծողական)։ ՍՄԻՐՆՕՎԵԱՆ-ԵՐԿԱԹԱՅԻՆ (պարունակում է մկնդեղ)։ ԷՍՍԵՆՏՈՒԿԵԱՆ ԼԵՊԵՇԿԱՆԵՐ (վերացնում է տապը)։ ԷՍՍԵՆՏՈՒԿԵԱՆ ԱՂ (փոխարինում է № 17 ջրին)։

ՋՐԵՐԻ ԵՒ ՄԹԵՐՔՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ ԴԻՄԵԼ ՊԵՏԱԿԱՆ ՊԱՀԵՍՏԻՆ—ТИФЛИСЪ, Гановская №№ 8 և 10
Գլխաւոր պահեստը Վարչութեան կից՝ Պեատիգօրսկում։ Պրէյս-կուրանտները ձրի։
Դիմել՝ Пятигорскъ, Управленіе водъ.
(Կ.) 401. 19—7

Типографія канцеляріи Намѣстника Его Императорскаго Величества на Кавказѣ, Лорисъ-Меликовская улица, домъ казенный.